

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

UNIVERSITY OF PIRAEUS

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

MBA- TOURISM MANAGMENT

**ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ
ΡΟΔΟΥ**

**FURTHER TOURIST DEVELOPMENT ON THE ISLAND OF
RHODES**

Στεφανίδης Μιχαήλ

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη «Διοίκηση Επιχειρήσεων – Μάνατζμεντ Τουρισμού» με τίτλο:

«ΠΕΡΑΙΤΕΡΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΜΗΕΙ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ...»

έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού προγράμματος ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου»

Υπογραφή Μεταπτυχιακού Φοιτητή Ονοματεπώνυμο

ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ ΜΙΧΑΗΛ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

MBA- TOURISM MANAGMENT

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Στεφανίδης Μιχαήλ

Demt2041

«ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ»

«FURTHER TOURIST DEVELOPMENT ON THE ISLAND OF RHODES»

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ κ. Νικόλαος Φίλιππας

ΡΟΔΟΣ , ΜΑΡΤΙΟΣ 2022

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που εμπερικλείονται στο παρόν έγγραφο απηχούν σκέψεις του συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι εκπροσωπούν τις επίσημες

θέσεις του Τμήματος Οργάνωσης & Διοίκησης Επιχειρήσεων ή του Επιβλέποντα Καθηγητή.

	4
Πίνακας Περιεχομένων	
Κατάλογος Πινάκων- Γραφημάτων	6
Περίληψη- Abstract	7
Ευχαριστίες	8
Εισαγωγή	9
I. Κριτήρια Επιλογής Θέματος	9
II. Σκοπός της Έρευνας	9
III. Σημασία της Έρευνας	9
IV. Ερωτήματα- Υποθέσεις	10
V. Περιορισμοί	10
VI. Δομή Εργασίας	11
Μέρος Πρώτο: Βιβλιογραφική Ανασκόπηση Βιώσιμου Τουρισμού και Τουριστικής Ανάπτυξης	
Κεφάλαιο 1^ο: Τουρισμός και Ανάπτυξη	13
1.1 Τουρισμός: Ιστορική Αναδρομή	13
1.2 Ανάπτυξη στα Δωδεκάνησα	14
1.3 Τουριστική ανάπτυξη της Ρόδου	14
Κεφάλαιο 2^ο: Το Τουριστικό Προφίλ της Ρόδου	16
2.1 Τουριστικοί Πόροι	16
2.2 Προσφορά διαμονών	23
2.3 Ζήτηση και πληρότητα	25
Κεφάλαιο 3^ο: Προφίλ Επισκεπτών	27
3.1 Βασικά χαρακτηριστικά	27
3.2 Χώρες Προέλευσης	29
Κεφάλαιο 4^ο: Συγκριτική ανάλυση τουριστικών περιοχών	30
4.1 Συγκριτική ανάλυση με τη Μάλτα	30
4.2 Συγκριτική ανάλυση με το Ντουμπρόβνικ	31

Κεφάλαιο 5^ο: Μορφές τουριστικής ανάπτυξης	34
5.1 Μαζικός Τουρισμός	34
5.2 Εναλλακτικές μορφές τουριστικής ανάπτυξης	34
5.2.1 Αγροτικός Τουρισμός	35
5.2.2 Αθλητικός Τουρισμός	35
5.2.3 Γαστρονομικός Τουρισμός	36
5.2.4 Εκκλησιαστικός Τουρισμός	37
5.2.5 Θαλάσσιος Τουρισμός	37
5.2.6 Θεραπευτικός- Τουρισμός Υγείας	38
5.2.7 Μαθητικός Τουρισμός	39
5.2.8 Οικολογικός- Οικοτουρισμός	39
5.2.9 Πολιτιστικός- Πολιτισμικός Τουρισμός	39
5.2.10 Συνεδριακός- Εκθεσιακός Τουρισμός	

Κεφάλαιο 6^ο: SWOT Ανάλυση	41
---	----

Μέρος Δεύτερο: Ερευνητικό

Κεφάλαιο 7^ο: Μεθοδολογία της Έρευνας	44
7.1 Σχεδιασμός της Έρευνας	44
7.2 Εργαλείο της Έρευνας	44
7.3 Δείγμα	44
7.4 Διενέργεια της Έρευνας και συγκέντρωση στοιχείων	44
7.5 Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων	45

Κεφάλαιο 8^ο: Συμπεράσματα- Προτάσεις	58
8.1 Συμπεράσματα	58
8.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	59

Βιβλιογραφία	60
---------------------	----

Παράρτημα	63
Ερωτηματολόγιο	

Κατάλογος Πινάκων – Γραφημάτων

Πίνακες

Πίνακας 1: Ξενοδοχειακό Δυναμικό ανά κατηγορία (2020)	23
Πίνακας 2: Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (2020)	24
Πίνακας 3: Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018	24
Πίνακας 4: Αφίξεις	25
Πίνακας 5: Διανυκτερεύσεις	26
Πίνακας 6: Πληρότητα Καταλυμάτων	26
Πίνακας 7: Τύπος Επισκέπτη & Ηλικιακή Ομάδα	27
Πίνακας 8: Επισκεψιμότητα & Περιοχή Επισκεψιμότητας	27
Πίνακας 9: Λόγοι Επιλογής Προορισμού	28
Πίνακας 10: Μέσο Κράτησης	28
Πίνακας 11: Μέσο Προέλευσης	29
Πίνακας 12: Χώρες Προέλευσης Επισκεπτών	29

Γραφήματα

Γράφημα 8.1: Συμμετέχοντες στην έρευνα	45
Γράφημα 8.2: Φύλο ατόμων που συμμετείχαν	46
Γράφημα 8.3: Ηλικία ατόμων που συμμετείχαν	46
Γράφημα 8.4: Τόπος κατοικίας	47
Γράφημα 8.5: Οικογενειακή κατάσταση	47
Γράφημα 8.6: Επίπεδο εκπαίδευσης	47
Γράφημα 8.7: Επαγγελματική κατάσταση	48
Γράφημα 8.8: Επίπεδο εκπαίδευσης	48
Γράφημα 8.9: Τρόπος ταξιδιού	49
Γράφημα 8.10: Λόγοι επίσκεψης	49
Γράφημα 8.11: Τουριστική ανάπτυξη του νησιού	50
Γράφημα 8.12: Πολιτιστικά στοιχεία περιοχής	50
Γράφημα 8.13: Εξοικείωση με τον εναλλακτικό τουρισμό	51
Γράφημα 8.14: Κατανόηση του εναλλακτικού τουρισμού	51
Γράφημα 8.15: Επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού	52
Γράφημα 8.16: Αρνητικές Επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού	52
Γράφημα 8.17: Θετικές Επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού	52
Γράφημα 8.18: Εφαρμογή εναλλακτικού τουρισμού στη Ρόδο	53
Γράφημα 8.19: Συμβολή στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη του νησιού της Ρόδου	53
Γράφημα 8.20: Τομείς ανάπτυξης του νησιού της Ρόδου λόγω του εναλλακτικού τουρισμού	54
Γράφημα 8.21: Αρνητικές επιπτώσεις λόγω του εναλλακτικού τουρισμού	54
Γράφημα 8.22: Επενδύσεις των τοπικών αρχών στον τομέα του εναλλακτικού τουρισμού	55
Γράφημα 8.23: Υπεύθυνοι φορείς τουριστικής ανάπτυξης	55
Γράφημα 8.24: Μορφές τουρισμού	55
Γράφημα 8.25: Τομείς ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού	56
Γράφημα 8.26: Τομείς βελτίωσης του τουριστικού προϊόντος	56
Γράφημα 8.27: Δραστηριότητες προώθησης του νησιού μέσω των περιηγητών	57

Περίληψη

Ο τουρισμός στοιχειοθετεί ένα πολυποίκιλο φαινόμενο που διαγράφει μια μακρά πορεία. Στη σύγχρονη εποχή απαρτίζει τόσο μέρος του ανθρώπινου βίου όσο και αναφαίρετο δικαίωμα. Εντούτοις, ο σύγχρονος περιηγητής αναζητά και άλλες μορφές πέρα από το μαζικό τουρισμό εξωτερικεύοντας το ενδιαφέρον του για δραστηριότητες σ' ένα πλαίσιο αειφόρου ανάπτυξης που αφορά στο φυσικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και πολιτισμικό περιβάλλον των περιοχών που επισκέπτεται. Ο σημερινός επισκέπτης συνειδητοποιημένα μέσα από τις γνώσεις, τις στάσεις και τις εμπειρίες του αναζητά ένα νέο τύπο διακοπών και είναι σε θέση να επενεργήσει σε μεγάλο βαθμό στην τουριστική ανέλιξη της χώρας μας και ειδικότερα της νησιωτικής περιοχής της Ρόδου με ποιοτικότερο και δυναμικότερο τρόπο. Η περιοχή μας χαρακτηρίζεται από ένα ιδιάζων τουριστικό προϊόν που αποτελεί συγκερασμό της ιστορίας, του πολιτισμού, των αρχαιολογικών ευρημάτων και των καλλιτεχνικών τάσεων, της γαστρονομίας και του φυσικού περιβάλλοντος, των θρησκευτικών παραδόσεων και της διατήρησης των ηθών και των εθίμων, αλλά και ενός τρόπου ζωής και φιλοξενίας που προσελκύουν τον επισκέπτη. Κατά συνέπεια, κρίνεται επιτακτική ανάγκη η ανεύρεση τρόπων εφαρμογής των εναλλακτικών μορφών τουρισμού για την ανέλιξη της περιοχής σε όλους τους τομείς.

Λέξεις κλειδιά: τουρισμός, εναλλακτικές μορφές τουρισμού, τουριστική ανάπτυξη, αειφόρος τουριστική ανέλιξη.

Abstract

Tourism is a diverse phenomenon that traces a long course. In modern times, it is both a part of human life and an inalienable right. However, the modern traveler seeks other forms besides massive tourism by externalizing his interest in a context of sustainable development that concerns the natural, social, cultural and cultural surroundings of the areas he visits. Today's visitor consciously through his knowledge, attitudes and experiences seeks a new type of vacation and is able to greatly influence the tourist development of our country and especially the island region of Rhodes in a more quality and dynamic way. Our region is characterized by a special tourist product that is a combination of history, culture, archaeological finds and artistic trends, gastronomy and natural environment, religious traditions and the preservation of morals and customs, but also a way of life and hospitality that attract the visitor. Therefore, it is imperative to find ways to implement alternative forms of tourism for the development of the region in all sectors.

Keywords: tourism, alternative forms of tourism, tourism development, sustainable tourism development.

Ευχαριστίες

Η αποπεράτωση της παρούσας εργασίας, η οποία στοιχειοθετεί διπλωματική εκπόνηση στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος «Tourist Managment», δεν θα ήταν εφικτή χωρίς την υποστήριξη και τις παραινέσεις ατόμων, που με περιστοίχισαν με την εμπιστοσύνη τους και στάθηκαν αρωγοί σε κάθε βήμα μου αυτό το έτος.

Αρχικά, θα ήθελα να δώσω θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Νικόλαο Φίλιππα, ο οποίος είχε το καθήκον για την εποπτεία μου. Με την αμέριστη υπομονή, τις πληροφορίες, την πείρα και τις ανεκτίμητες συμβουλές του συνέβαλε τα μέγιστα σ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας και στην επίτευξη ενός πολύ σημαντικού για μένα ακαδημαϊκού στόχου.

Πολλές ευχαριστίες οφείλω επίσης στην οικογένειά μου που ήταν πλάι μου και με στήριξε σε κάθε μου βήμα, δίνοντας με το μοναδικό και ιδιαίτερο τρόπο κι από διαφορετική θέση κάθε μέλος της, την ενθάρρυνση και την ηθική υποστήριξη της.

Στεφανίδης Μιχαήλ,

Ρόδος, Μάρτιος 2022

Εισαγωγή

I. Κριτήρια Επιλογής Θέματος

Ο τουρισμός, αν και απαρτίζει ένα σύνθετο κοινωνικο-οικονομικό φαινόμενο που εντοπίζεται ήδη από την αρχαιότητα, στη σύγχρονη εποχή αποτελεί μια θεμελιώδη επιχειρηματική ενέργεια σε ολόκληρη την υφήλιο εξαιτίας της ανάγκης του σύγχρονου ανθρώπου για αναψυχή, αλλά και μάθηση. Ο κλάδος του τουρισμού αναγνωρίστηκε παγκοσμίως έπειτα από το Β' Παγκόσμιο πόλεμο και αναπτύχθηκε με ταχείς ρυθμούς με την αποδέσμευση των συναλλαγματικών και ταξιδιωτικών οριοθετήσεων που υπήρχαν στις αρχές της δεκαετίας του 1950.

Η Ρόδος είναι ένας από τους πλέον διαδεδομένους τουριστικούς προορισμούς της Ελλάδας ήδη από τα μέσα του 20^{ου} αι., ένα νησί που επισκέπτονται χιλιάδες περιηγητές κάθε χρόνο από ολόκληρο τον κόσμο. Αποτελεί έναν προορισμό που προσφέρει ποικίλες και μοναδικές εμπειρίες στους επισκέπτες της με δραστηριότητες κάθε είδους, τις οποίες έχει τη δυνατότητα να ενεργοποιήσει και να αναδείξει το εναλλακτικό τουριστικό δυναμικό της.

II. Σκοπός της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιάσει την υφιστάμενη τουριστική ανάπτυξη του νησιού της Δωδεκανήσου, αλλά και να ανιχνεύσει και να αποτυπώσει εναλλακτικές και ιδιαίτερες μορφές τουρισμού στο νησί της Ρόδου, οι οποίες μπορούν να την καταστήσουν έναν διαχρονικό προορισμό.

III. Σημασία της Έρευνας

Η σημαντικότητα της έρευνας έγκειται στο γεγονός ότι η Ρόδος είναι μια περιοχή που το φυσικό της ανάγλυφο συνδυάζει διαφορετικά και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, όπως είναι η θάλασσα, τα βουνά και ο ήλιος, αλλά ταυτόχρονα και την ιστορία, τον πολιτισμό και την παράδοση. Έτσι, μπορεί να συνδυάσει τόσο τον κοσμικό χαρακτήρα και τη διασκέδαση που αποζητά η πλειονότητα των επισκεπτών, καθώς και την ησυχία, τη χαλάρωση και τη μόρφωση μέσω των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως είναι ο συνεδριακός, ο πολιτισμικός, ο θρησκευτικός, ο γαστρονομικός κ.α. Επιπλέον, οι αλλαγές στην επικοινωνία με την ραγδαία τεχνολογική εξέλιξη, οι μεταβολές στις προτιμήσεις των ταξιδιωτών με βάση τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντά τους, όπως και η διάρκεια παραμονής στον τόπο που επισκέπτονται σε συνδυασμό με τη συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου και τη μείωση των εισοδηματικών πόρων καθιστά αναγκαία τη διερεύνηση της περαιτέρω τουριστικής ανάπτυξης του νησιού μέσα από εναλλακτικές μορφές περιήγησης του. Πέρα από τα οικονομικά οφέλη που αποκομίζει η κοινωνία από τον τουρισμό, οι επισκέπτες του νησιού γίνονται «πρεσβευτές» του πολιτισμού, των ηθών και των εθίμων στις πατρίδες τους. Η παρουσίαση των απόψεων των

επισκεπτών και του πληθυσμού του νησιού αναφορικά με τη δυνατότητα εξέλιξής του μέσω των μορφών εναλλακτικού τουρισμού επισημαίνει κάποιες δράσεις που δύνανται να εξετάσουν οι διαμορφωτές πολιτικής του τουρισμού.

IV. Ερωτήματα- Υποθέσεις

Για την πραγμάτωση των σκοπών της ερευνητικής εργασίας τέθηκαν τα εξής ερωτήματα που χρήζουν απάντησης:

1. Ποιος είναι ο οικονομικός και κοινωνικός απότοκος του τουρισμού στην περιφερειακή ενότητα της Ρόδου;
2. Κατά πόσο οι γηγενείς επιδιώκουν την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιοχής;
3. Σε ποιες βελτιώσεις προσβλέπουν όσον αφορά στο βιοτικό τους επίπεδο και στην ποιότητα ζωής τους;
4. Ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού είναι βιώσιμες και κρίνεται δυνατή η εφαρμογή τους στη Ρόδο;
5. Ποια έργα υποδομής είναι αναγκαία να γίνουν προκειμένου να επιτευχθεί η πραγμάτωση εναλλακτικών μορφών τουρισμού;
6. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του τόπου που προσελκύουν τους επισκέπτες;
7. Κατά πόσο η επίτευξη διεύρυνσης της περιόδου διάρκειας του τουρισμού θα συμβάλλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και στη μείωση της ανεργίας στην περιοχή;
8. Κατά πόσο θα βελτιωθεί το τουριστικό προϊόν για τους επισκέπτες με την παροχή εναλλακτικών μορφών τουρισμού;
9. Μπορεί ο εναλλακτικός τουρισμός να συντελέσει τόσο στην αύξηση όσο στην ποιότητα των επισκεπτών στο νησί;
10. Ποιοι φορείς οφείλουν να συνεργαστούν για την επίτευξη του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή της Ρόδου και ποιες ενέργειες κρίνεται αναγκαίο να γίνουν για την προβολή του;

V. Περιορισμοί

Στην παρούσα εργασία τέθηκαν κάποιοι περιορισμοί που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη, όπως ο περιορισμένος χρόνος διενέργειας της μέσα σε διάστημα 2 μηνών μετά τη λήξη της επίσημης τουριστικής περιόδου, οπότε το δείγμα επιλέχθηκε είτε διαδικτυακά είτε ανάμεσα στους ελάχιστους επισκέπτες στο νησί, αλλά και ο σύντομος χρόνος επεξεργασίας και άντληση των αποτελεσμάτων. Επιπλέον, οι ντόπιοι κάτοικοι μόλις είχαν ολοκληρώσει μια εξαιρετικά δύσκολη τουριστική χρονιά λόγω της πανδημίας και ήταν ιδιαίτερα προβληματισμένοι για το

μέλλον του τουρισμού στη Ρόδο, παρόλο που η σωστή διαχείριση της πανδημίας απέφερε θετικά αποτελέσματα για το νησί. Επιπροσθέτως, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο οι ερωτηθέντες να μην απάντησαν με ειλικρίνεια και σαφήνεια στο δοθέν ερωτηματολόγιο λόγω επιπολαιότητας ή δυσκολίας κατανόησης των ερωτημάτων.

VI. Δομή Εργασίας

Στην εισαγωγή της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας αποτυπώνονται τα κριτήρια της επιλογής του θέματος, καθορίζεται ο σκοπός και η σημασία της ερευνητικής εργασίας και τίθενται τα ερευνητικά ερωτήματα- υποθέσεις, όπως και οι περιορισμοί που υπήρξαν κατά τη διενέργειά της.

Στη συνέχεια, στο θεωρητικό μέρος της, διενεργείται μια βιβλιογραφική ανασκόπηση του βιώσιμου τουρισμού και της ανάπτυξης. Στο πρώτο κεφάλαιο παρατίθεται μια ιστορική αναδρομή στην έννοια του τουρισμού και της τουριστικής ανέλιξης των Δωδεκανήσων και της Ρόδου και στο δεύτερο κεφάλαιο το τουριστικό προφίλ του νησιού μέσα από τους τουριστικούς πόρους που διαθέτει, καθώς και την ποικιλία των τόπων διαμονής. Στο τρίτο κεφάλαιο προσδιορίζεται το προφίλ των επισκεπτών του νησιού και στο τέταρτο διενεργείται μια συγκριτική ανάλυση με τους τουριστικούς προορισμούς της Μάλτας και του Ντουμπρόβνικ στην Κροατία. Στο πέμπτο κεφάλαιο προσδιορίζονται οι μορφές τουριστικής ανάπτυξης που απαντώνται στο νησί και αντιπαρατίθενται εναλλακτικές μορφές τουριστικής ανέλιξης και έπειτα, στο έκτο κεφάλαιο, διεξάγεται η SWOT ανάλυση της περιοχής της Ρόδου. Στο ερευνητικό μέρος της εργασίας, στο έβδομο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα και στο όγδοο καταγράφονται τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση του ερωτηματολογίου που δόθηκε στους συμμετέχοντες. Επιπροσθέτως, εξάγονται τα βασικά συμπεράσματα και καταγράφονται κάποιες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα. Τέλος, παρατίθεται ο βιβλιογραφικός κατάλογος και στο παράρτημα το δοθέν ερωτηματολόγιο με κάποια συμπληρωμένα δείγματα.

Μέρος 1^ο:

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση Βιώσιμου Τουρισμού και Τουριστικής Ανάπτυξης

Κεφάλαιο 1^ο: Τουρισμός και Ανάπτυξη

1.1 Τουρισμός: Ιστορική Αναδρομή

Ο άνθρωπος άρχισε να μεταβαίνει σε άλλες περιοχές για λόγους περιήγησης και γνωριμίας με άλλους πολιτισμούς, πέρα από εμπορικούς σκοπούς, ήδη από την αρχαιότητα. Η μετάβαση γινόταν με τη μορφή θρησκευτικών και αθλητικών προθέσεων, αλλά και του έμφυτου φιλοπερίεργου χαρακτήρα του για κάτι νέο και διαφορετικό. Ο Ηρόδοτος, πατέρας της ιστορίας, υπήρξε ένας από τους πιο γνωστούς ταξιδευτές σε πολλές χώρες όπως στην Αίγυπτο, τη Σικελία, τη Συρία και την Παλαιστίνη προκειμένου να έρθει σε επαφή με τα ήθη, τα έθιμα και την ιστορία τους. Επιπλέον, πολλοί ταξιδιώτες μετέβαιναν σε άλλες περιοχές, για να γνωρίσουν τις νέες φιλοσοφικές ιδέες, τα πολιτικά συστήματα και τα καινοτόμα επιτεύγματα της εποχής. Χαρακτηριστικό στοιχείο της αρχαίας, αλλά και της σύγχρονης Ελλάδας, αποτέλεσε το αίσθημα της φιλοξενίας, όπως αποτυπώνεται στα κείμενα των αρχαίων Ελλήνων συγγραφέων. Περιοχές με έντονη τουριστική δραστηριότητα μπορούν να θεωρηθούν η Δήλος, η Ολυμπία, οι Δελφοί και η Επίδαυρος, όπου αναπτύχθηκαν αθλητικές και θρησκευτικές

δραστηριότητες, αλλά και λόγοι θεραπευτικοί, καθώς κάποιοι θεωρούσαν πως η επαφή με το θεό θα επιφέρει την ίαση (Ηγουμενάκης & Κραβαρίτης, 2004:15-17).

Κατά τη ρωμαϊκή και βυζαντινή εποχή, οι μετακινήσεις πυκνώνουν και τίθενται όρια και κανόνες για την ασφαλή μετακίνηση, αλλά και διαμορφώνονται ποικιλόμορφα καταλύματα για τη διαμονή των περιηγητών. Στη διάρκεια του Μεσαίωνα, οι τουριστικές μεταφορές μειώθηκαν λόγω της ένδειας και της αθλιότητας που κυριαρχούσε στην Ευρώπη, ενώ ο 17^{ος} και 18^{ος} αι. θεωρήθηκαν καίριοι για τη διαμόρφωση του τουρισμού με τη σημερινή του μορφή. Στην περίοδο της Αναγέννησης, οι γόννοι των εύπορων οικογενειών μετέβαιναν σε μακρινούς τόπους για εκπαιδευτικούς λόγους με τη συνοδεία των παιδαγωγών τους, ώστε να αποκτήσουν εξέχουσα μόρφωση για να ενταχθούν στη μετέπειτα κοινωνική τους θέση. Το γεγονός αυτό κατέστησε ευρέως γνωστές αυτές τις περιοχές και είχε ως απότοκο την αύξηση της επισκεψιμότητας τους τόσο από ευκατάστατες οικογένειες όσο και από τα μεσαία κοινωνικά στρώματα. Επιπροσθέτως, παρουσιάστηκε και το φαινόμενο του ιαματικού τουρισμού με την επίσκεψη περιηγητών σε μέρη με ιαματικές πηγές για θεραπευτικούς λόγους. Αρωγός στην ανάπτυξη του τουρισμού τη ίδια περίοδο υπήρξαν τα «σωματεία» που θεσπίστηκαν στην Ευρώπη, τα οποία συμπεριελάμβαναν στις δράσεις τους και μετακινήσεις περιηγητών σε χώρες της Ανατολής και της Αφρικής εξαιτίας του αρχαιολογικού τους ενδιαφέροντος ή των πνευματικών τους αναζητήσεων. Παρά την ποσοτική και ποιοτική άνοδο του αριθμού των περιηγητών με την επικράτηση της αστικής τάξης, ο τουρισμός εξακολουθεί να απαρτίζεται προσόν των εύπορων οικογενειών, των επιστημόνων και των φιλοσόφων. Στις αρχές του 19^{ου} αι. παρουσιάζεται η έννοια «τουρίστας» υποδηλώνοντας τον ταξιδιώτη για λόγους αναψυχής, ενώ η ανακάλυψη του σιδηροδρόμου συνυφασμένου με τη μεταβολή των απόψεων αναφορικά με τον τουρισμό διαμορφώνουν το μαζικό τουρισμό (Φαρμάκη, 2017).

Η αλματώδης εξέλιξη του τουρισμού εντοπίζεται μετά τη δεκαετία του 1950, όπου τα ταξίδια πραγματοποιούνται για λόγους χαλάρωσης, τέρψης και απόλαυσης των φυσικών ομορφιών και υπάρχει ευκολία στη μετάβαση με ποικίλα μέσα μεταφοράς (Holden, 2008).

Στη σύγχρονη εποχή η αλματώδης εξέλιξη της τεχνολογίας και της επικοινωνίας τροποποίησαν το τουριστικό φαινόμενο, καθώς οι άνθρωποι έχουν την ευχέρεια μέσω των υπολογιστών και του διαδικτύου να οργανώσουν το ταξίδι τους δίχως τη μεσολάβηση των τουριστικών πρακτορείων, να διαμορφώσουν το χρόνο διαμονής τους ανάλογα με τις ανάγκες και τις οικονομικές τους δυνατότητες, αλλά και να επιλέξουν τον τόπο και το κατάλυμα διαμονής τους αναφορικά με τις παροχές που τους προσφέρονται (Φαρμάκη, 2017). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο τουρισμός συνιστά ένα παγκόσμιο φαινόμενο το οποίο απαρτίζει μια από τις μεγαλύτερες αναπτυσσόμενες και παραγωγικές διαδικασίες για την ενίσχυση της οικονομίας των κρατών.

1.2 Ανάπτυξη στα Δωδεκάνησα

Τα Δωδεκάνησα δεν υπήρξαν από τις απαρχές του τουρισμού ένας προσφιλής και γνώριμος τουριστικός προορισμός, καθώς τα μόνα ονομαστά νησιά την περίοδο της αρχαιότητας ήταν η Ρόδος και η Κως. Εντούτοις, η Δωδεκάνησος παρουσιάζεται ως ένας διεθνής τουριστικός προορισμός που απαρτίζεται από ένα σύμπλεγμα νησιών με κοινή οικονομική και διοικητική πολιτική, αλλά με ξέχωρα χαρακτηριστικά το καθένα. Πιο συγκεκριμένα, η νησιωτική αυτή περιοχή έχει απήχηση σε μια ευρεία ομάδα τουριστών που αναζητούν διαφορετικά στοιχεία για την κάλυψη των αναγκών αναψυχής τους, τόσο σε διεθνές όσο και σε εγχώριο επίπεδο δεδομένου πως το φυσικό και το ανθρωπογενές τοπίο δύνανται να προσφέρουν στον επισκέπτη ησυχία, χαλάρωση, διασκέδαση, επιμόρφωση, θεραπεία συνδυάζοντας τον κοσμικό τουρισμό με τις εναλλακτικές του μορφές (Λογοθέτης, 2013).

1.3 Τουριστική ανάπτυξη της Ρόδου

Η Ρόδος, πρωτεύουσα του νομού Δωδεκανήσου, βρίσκεται σε μια γεωπολιτική θέση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα ν' αποκτήσει σημαντική οικονομική ισχύ. Επιπλέον, απαρτίζει το σταυροδρόμι τριών ηπειρών οι οποίες επενέργησαν στον πολιτισμό και στη διαμόρφωση της ιστορίας της. Ήδη από την αρχαιότητα υπήρξε σημαίνον εμπορικό και ναυτικό κέντρο, ενώ η κατασκευή του πασίγνωστου Κολοσσού, ενός από τα 7 θαύματα της υφής, εξάπλωσε τη φήμη της στη διάρκεια του 3^{ου} αι. π.Χ. Μετά την κατάκτησή της από τους Ρωμαίους και τους Βυζαντινούς, το νησί το 1309 πωλήθηκε και κατέστη βάση του τάγματος των ιπποτών του Αγ. Ιωάννη και την ίδια εποχή κατασκευάστηκαν σημαντικά οικοδομήματα που δεσπόζουν μέχρι σήμερα, όπως το παλάτι και πλήθος εκκλησιών. Στη διάρκεια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας το νησί έχασε το γόητρό του και τη δόξα του, ενώ στην Ιταλοκρατία υλοποιήθηκαν καίρια έργα υποδομής και τέθηκαν οι βάσεις με τα οικοδομήματα που κτίστηκαν για έδωσαν ώθηση στην τουριστική ανάπτυξη του νησιού, όπως το ξενοδοχείο των Ρόδων. Το 1948 η Ρόδος και τα υπόλοιπα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στο υπόλοιπο ελληνικό κράτος (Λογοθέτης, 2013).

Τα τελευταία χρόνια η Ρόδος είναι μια από τις πιο δημοφιλείς τουριστικές περιοχές σε διεθνές επίπεδο την οποία επισκέπτονται εκατομμύρια ταξιδιωτών κάθε χρόνο είτε για να διανύσουν τις ολιγοήμερες ή πολυήμερες διακοπές τους είτε ως τόπο μονοήμερης διανυκτέρευσης για τη μετάβασή τους στον τελικό προορισμό τους εξαιτίας της αδυναμίας απευθείας πρόσβασης. Η πλειοψηφία των επισκεπτών στο νησί αφορά στον οργανωμένο μαζικό τουρισμό, αλλά τα τελευταία χρόνια το τουριστικό προϊόν έχει επεκταθεί και σε άλλες μορφές εναλλακτικού τουρισμού.

Κεφάλαιο 2^ο: Το Τουριστικό Προφίλ της Ρόδου

2.1 Τουριστικοί Πόροι

Η Ρόδος είναι ένα από τα πιο κοσμοπολίτικα και εντυπωσιακά νησιά της Ελλάδας, αλλά και ολόκληρου του κόσμου, καθώς εναρμονίζει το πλούσιο φυσικό τοπίο με τη μακραίωνη ιστορία και ο επισκέπτης, όπου και αν σταθεί έχει να αντικρίσει κάτι αξιοσημείωτος. Οι δυνατότητες του νησιού ικανοποιούν όλες τις επιλογές των επισκεπτών, από τις περιπλανήσεις στους πλακόστρωτους δρόμους της Μεσαιωνικής πόλης σε όλη τη διάρκεια της ημέρας, τις ποικίλες μορφές των παραλιών, τους παραδοσιακούς οικισμούς στα ορεινά μέρη του νησιού έως τη σύγχρονη πόλη με τα κέντρα διασκέδασης και τα εμπορικά καταστήματα.

Πολιτιστικοί πόροι του νησιού

Η Ρόδος, χάρη στη γεωγραφική της θέση ως σταυροδρόμι τριών ηπείρων, εμπερικλείει έναν ιδιαίτερης σημασίας πολιτιστικό και πολιτισμικό πλούτο που καλύπτει όλες τις ιστορικές εποχές, προϊστορική, αρχαία και κλασική, βυζάντιο και μεσαιωνικούς χρόνους, ιταλική κατοχή, αλλά και ανόθευτους παραδοσιακούς οικισμούς κατάλληλους για την ανάπτυξη του αγροτουρισμού.

- **Η Μεσαιωνική πόλη-Κάστρο των Ιπποτών**

Η Μεσαιωνική πόλη με το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, που δεσπόζει εντός των τειχών στο τέρμα της οδού των Ιπποτών, αποτελεί δημιούργημα των Ιπποτών του τάγματος του Αγίου Ιωάννη και έχει χαρακτηριστεί μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO. Διαμορφώθηκε το 14^ο – 15^ο αι. και τα οχυρωματικά έργα παρουσιάζουν σε πολλά σημεία διπλές και τριπλές ενισχύσεις με πυργίσκους, γέφυρες και την περίφημη τάφρο. Η είσοδος στη εσωτερικό των τειχών γίνεται από 7 εισόδους με γνωστότερη και πιο εντυπωσιακή την Πύλη Ντ' Αμπουάζ, που φέρει το επώνυμο του 41^{ου} Μεγάλου Μαγίστρου των Ιωαννιτών Ιπποτών.

Το Παλάτι του Μεγάλου Μαγίστρου, ένα ογκώδες και μεγαλόπρεπο κτίσμα, που ξεχωρίζει σε ολόκληρη την πόλη, χτίστηκε την ίδια περίοδο, αλλά καταστράφηκε από μια έκρηξη στην πυριτιδαποθήκη που υπήρχε στο υπόγειο τμήμα του την περίοδο της Οθωμανικής κατοχής. Το Παλάτι, όπως και τα τείχη της πόλης, αναστηλώθηκαν από τους Ιταλούς το 1939 τηρώντας με απόλυτη ακρίβεια τη δομή του. Απαρτίζεται από 80 αίθουσες, επιλωμένες με σπάνια έπιπλα ευρωπαϊκής τεχνοτροπίας του 16^{ου} και 17^{ου} αι. και στρωμένες με ψηφιδωτά, ενώ στην πλακόστρωτη εξωτερική αυλή του δεσπόζουν τα μαρμάρινα αγάλματα των Ρωμαίων αυτοκρατόρων και οι στοές. Η πρόσβαση στο χώρο αυτό γίνεται από τη λιθόστρωτη οδό των Ιπποτών, η μόνη που περισώθηκε ανέπαφη στη διέλευση του χρόνου, όπου εντοπίζονται τα καταλύματα των διαφορετικών Γλωσσών του Τάγματος (Προβηγκίας, Ιταλίας, Γαλλίας και Ισπανίας) με τα οικόσημα, τα τοξωτά παράθυρα και μεγάλες σκαλιστές εξώθυρες. Άλλα

σημαντικά μνημεία εντός των τειχών απαρτίζουν το Νοσοκομείο των Ιπποτών, η Παναγία του Κάστρου, το Τέμενος του Σουλεϊμάν, η Συναγωγή Σαλώμ, το Τζαμί του Ιμπραήμ Πασά κ.α. (<https://www.iefimerida.gr>)

- **Η Ακρόπολη της Ρόδου**

Ένας από τους πιο φημισμένους αρχαιολογικούς χώρους είναι η ακρόπολη της Ρόδου τοποθετημένη στο λόφο του Αγίου Στεφάνου, ή Μόντε Σμιθ μέσα σ' ένα αρχαιολογικό πάρκο κατάλληλο για αρχαιολογικές και οικολογικές περιηγήσεις, όπου περιλαμβάνεται το αποκατεστημένο στάδιο του Διαγόρα και το μικρό μαρμάρινο θέατρο, όπου τελούνται μουσικές και θεατρικές παραστάσεις. Στην κορυφή κυριαρχεί η Ακρόπολη και τα ερείπια του ναού του Πυθίου Απόλλωνα, ενώ βορειότερα εντοπίζονται τμήματα των ναών της Πολιάδος Αθηνάς και του Δία. Στα ανατολικά υπάρχει μια συστάδα από σπηλιές και υπόγεια υδραγωγεία (<https://www.rhodes.gr/>).

- **Το ξενοδοχείο των Ρόδων**

Είναι ένα κτίσμα που θεμελιώθηκε την περίοδο της ιταλικής κατοχής επί Διοίκησης του Mario Lago και παρουσιάζει σημαίνον αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον εξαιτίας του συγκερασμού βυζαντινών, αραβικών, οθωμανικών και ενετικών χαρακτηριστικών. Η δημιουργία του ξεκίνησε το 1925 και το Μάιο του 1927 εγκαινιάστηκε με την προσέλευση των τοπικών αρχών και πλήθους προσωπικοτήτων της εποχής από την Ιταλία και την Αίγυπτο. Ήταν ένα ξενοδοχείο διακοσμημένο με κομψά έπιπλα των διασημότερων οίκων επίπλων, σύγχρονη τεχνολογία, υπηρεσίες και ανέσεις. Το 1929 άνοιξε για το κοινό η αίθουσα καζίνο, την οποία επισκέπτονταν πλήθος ατόμων. Το 1936, όταν ήταν διοικητής ο C.M. de Vecchi, το οίκημα ανακαινίστηκε και έγινε χώρος φιλοξενίας διασημοτήτων. Εκεί διαδραματίστηκαν και σημαντικά ιστορικά γεγονότα, όπως η υπογραφή της Συνθήκης για την Ίδρυση του κράτους του Ισραήλ το 1948. Από το 1970, όταν το κτίσμα βρισκόταν στην κατοχή του Δήμου Ρόδου, το ξενοδοχείο διέκοψε τη λειτουργία του και επαναλειτούργησε το 1999 για να ξαναρχίσει τη διαπρεπή πορεία του στον τουρισμό (<https://www.rhodes.gr/>).

- **Το κέντρο της πόλης της Ρόδου**

Ολόκληρη η πόλη της Ρόδου απαρτίζει πόλο έλξης επισκεπτών με την Ιταλική αρχιτεκτονική της. Η διαμόρφωσή της χρονολογείται γύρω στο 1923 με την κατασκευή και αποκατάσταση δημοσίων κτιρίων και κατοικιών και αναστήλωση μνημείων. Το έργο των Ιταλών κατακτητών δεν ολοκληρώθηκε, καθώς διακόπηκε από το Β' Παγκόσμιο πόλεμο. Ξεχωρίζουν το κτίριο της Νομαρχίας, το Ταχυδρομείο, το Δικαστικό Μέγαρο και η Τράπεζα της Ελλάδος, αλλά και το

ξενοδοχείο «Θέρμαι», η Λέσχη των Αξιωματικών και το Ορφανοτροφείο, καθώς και πλήθος άλλων οικημάτων που κοσμούν την πόλη με την καλαισθησία και την επιβλητικότητά τους.

Επίσης, ένα πλήθος εκκλησιών δεσπόζουν στην πόλη, όπως ο πρώην καθολικός ναός του Αγίου Ιωάννου και νυν ορθόδοξος του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου, ο οποίος δημιουργήθηκε κατά το πρότυπο του ναού του αγίου Ιωάννου του Βαπτιστή του Κολλακίου το 1924-25 μ.Χ. Απαρτίζει έναν τρίκλιτο ξυλόστεγο γοτθικό βασιλικό ναό όπου συνυπάρχουν τα βυζαντινά και γοτθικά στοιχεία, χαρακτηριστικά συριακής καταγωγής αλλά και το βενετσιάνικο καμπαναριό. Το εσωτερικό του ναού διαμορφώθηκε στα πρότυπα της ορθόδοξης λατρείας, ενώ εξωτερικά παραμένει άφθορος. Χαρακτηριστικοί είναι και οι ναοί του αγίου Φραγκίσκου, της Σάντα Μαρία, των Εισοδίων της Θεοτόκου κ.α. (<https://www.rhodes.gr/>).

- **Το Ενυδρείο της Ρόδου**

Ο Υδροβιολογικός Σταθμός Ρόδου ή Ενυδρείο, όπως συνηθίζεται να ονομάζεται, αποτελεί ένα από τα λιγιστά που συναντά κανείς στην Ελλάδα και βρίσκεται στο βορειότερο άκρο του νησιού. Η κατασκευή του κτιρίου, που εναρμονίζει την τοπική αρχιτεκτονική με την αρτ ντεκό, έγινε από τους Ιταλούς το 1934 και λειτούργησε το 1937 με τη μορφή ερευνητικής μονάδας που ονομαζόταν *Βασιλικό Ινστιτούτο Θαλάσσιας Βιολογίας Ρόδου*. Με την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων το 1947 παραχωρήθηκε στην εποπτεία της Ακαδημίας Αθηνών ως υδροβιολογικό εργαστήριο και από το 1963 επαναλειτούργησε ως ενυδρείο που φιλοξενεί πολλά είδη της μεσογειακής πανίδας. Το 1971 προστέθηκε μια αίθουσα εκθέσεων στη βόρεια πλευρά του και μια πισίνα για φώκιες (<https://www.rhodes.gr/>).

- **Η Παναγία της Φιλήρημου και η ακρόπολη της Ιαλυσού**

Είναι κατασκευασμένη σ' ένα καλοφυές και γαλήνιο τοπίο σε υψόμετρο 247μ. πάνω από τον όρμο της Φιλήρημου, όπου προϋπήρχε και η ακρόπολη της Ιαλυσού και ο ναός της Πολιάδος Αθηνάς, που τον 5^ο αι. μ.Χ. τροποποιήθηκε σε παλαιοχριστιανικό βασιλικό ναό από το οποίο διασώζεται το βαφτιστήρι σε σχήμα σταυρού.. Η ανάβαση στο ναό της Παναγίας γίνεται μέσω μιας πλατιάς πέτρινης κλίμακας μέσα σε θεόρατα κυπαρίσσια. Το εκκλησιαστικό κτίσμα κατασκευάστηκε από τους Ιππότες στη θέση της παλαιο-βυζαντινής εκκλησίας και αναστηλώθηκε από Ιταλούς αρχαιολόγους. Το εκκλησιαστικό διάροφο σύμπλεγμα με τις γοτθικές ασίδες που οδηγούσαν στα κελιά των μοναχών περιλαμβάνει και τη λιθόκτιστη εκκλησία που φιλοξενούσε τη θαυματουργή εικόνα της Παναγίας που σήμερα φιλοξενείται στο Μπλε Παρεκκλήσι του Εθνικού μουσείου του Μαυροβουνίου.

Στα αριστερά της κυρίας πύλης είναι η μικρή μονόχωρη υπόγεια εκκλησία του Αγίου Γεωργίου του Χωστού με σπάνιες εικονογραφίες ιπποτών του 14^{ου} και 15^{ου} αι., ενώ απέναντι βρίσκεται

η πλακόστρωτη «οδός του Γολγοθά» με 12 χαλκογραφίες πάνω σε στήλες που απεικονίζουν τα πάθη του Κυρίου. Ο μακρύς διάδρομος καταλήγει σε ένα σταυρό ύψους 18μ. περίπου με κλίμακα στο εσωτερικό του που χαρίζει πανοραμική θέα που κόβει την ανάσα. Σε κοντινή απόσταση κάτω από την πλαγία υπάρχει η δωρική κρήνη με 6 κίονες και πεσσούς του 4ου αι. π.Χ. και γύρω από την ακρόπολη η αρχαία νεκρόπολη με 500 τάφους Μυκηναϊκής, Αρχαϊκής και Κλασικής Εποχής.

Στο χωριό που βρίσκεται στους πρόποδες του λόφου της Φιλήρημου, τα Τριάντα, ξεχωρίζει ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου με τη λιθόστρωτη αυλή, που χτίστηκε το 18^ο αι., αλλά το τέμπλο της θεωρείται παλαιότερο (<https://www.rhodes.gr/>).

- **Λίνδος**

Ένα από τα γραφικότερα χωριά στα ανατολικά του νησιού δίπλα στη θάλασσα όπου προβάλλει ο επιβλητικός βράχος της αρχαίας ακρόπολής της, σε υψόμετρο 116 μ. και στη νότια πλευρά της βρίσκονται τα ερείπια του ναού του 4^{ου} αι. του ιερού της Λίνδιας Αθηνάς. Στο ίδιο σημείο ανασύρθηκαν και βάσεις εδωλίων των Ελληνιστικών χρόνων υπογεγραμμένα από τους δημιουργούς τους, ενώ εντυπωσιακή είναι και η Μακρά Στοά με την αναστήλωση των 20 κιονόκρανων. Επίσης, εντοπίζεται το ιερό του Διονύσου, το αρχαίο θέατρο με τις λαξεμένες κερκίδες στο βράχο και ο θολωτός τάφος του Κλεόβουλου, του τυράννου της Λίνδου και ενός από τους 7 σοφούς της αρχαιότητας, που χρονολογείται το 100 π.Χ. Με σπίτια ασβεστωμένα και δάπεδα καλυμμένα με βότσαλα, τοίχους διακοσμημένους με πιάτα κεραμικής τέχνης και ξυλόγλυπτα ταβάνια, κάποια χτισμένα τον 15^ο και 16^ο αι. έχουν προσδιοριστεί ως διατηρητέα, γνωστά ως καπετανόσπιτα. Μέσα στο χωριό ξεχωρίζει η βυζαντινή εκκλησία της Παναγίας με μοναδικές τοιχογραφίες. Στην πίσω πλευρά του χωριού βρίσκεται το λιμανάκι του Αγίου Παύλου με το ομώνυμο εκκλησάκι, όπου υποστηρίζεται πως στο σημείο αυτό αποβιβάστηκε ο Απόστολος Παύλος για να διαδώσει το χριστιανισμό (<https://www.rhodes.gr/>).

- **Οι Πηγές της Καλλιθέας**

Εντοπίζονται στα ανατολικά του νησιού σε απόσταση 9χλμ. από την πόλη της Ρόδου. Ο χώρος με μοναδική ομορφιά και συνθέσεις βοτσαλωτών διαμορφώθηκε στη διάρκεια της ιταλικής κατοχής και αποσκοπούσε στο συγκερασμό στοιχείων όλων των πολιτισμών που άφησαν το αποτύπωμά τους στο νησί (ελληνικό, ρωμαϊκό, βυζαντινό, ιπποτικό και αραβικό). Εγκαινιάστηκε τον Ιούλιο του 1929 και διετελέσε χώρος προσέγγισης πολλών ασθενών και επιστημόνων παγκοσμίως χάρη στα ιαματικά νερά του. Δίπλα στο μνημείο υπάρχει ένας γραφικός όρμος με κρυστάλλινα νερά για κολύμπι και έχει διαμορφωθεί έτσι ώστε να φιλοξενεί ποικίλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις. Ωστόσο, το ιαματικό θεραπευτήριο τελεί σε αδράνεια (<https://kallitheasprings.com/el/>)

- **Η Αρχαία Κάμειρος**

Η Αρχαία Κάμειρος υπήρξε η τρίτη και μικρότερη σε έκταση αρχαία πόλη του νησιού και ένα γνωστό εμπορικό κέντρο μέχρι την ελληνιστική εποχή. Η ανάπτυξη της βασίστηκε κατά κύριο λόγο στην αγροτική εσοδεία και είναι κτισμένη αμφιθεατρικά σε μια πλαγιά με επίπεδη κορυφή με θέα τη θάλασσα χωρίς τείχη. Ανακαλύφθηκε το 1929 στη διάρκεια ανασκαφών Ιταλών αρχαιολόγων και σώζονται μέρη σπιτιών και δημοσίων κτισμάτων ελληνιστικής και ρωμαϊκής πόλης. Ο επισκέπτης μπορεί να διακρίνει το πολεοδομικό σύστημα της εποχής με τα υδραγωγεία, τους δωρικούς ναούς, τις ασίδες και τους ναούς στην κεντρική οδό, καθώς η περιοχή δεν κατοικήθηκε μετέπειτα και διατηρήθηκαν σε άριστη κατάσταση. Κοντά στον αρχαιολογικό οικισμό εδράζεται και ο ναός της Παρθένου Μαρίας, που αναστηλώθηκε πάνω στα ερείπια του ναού της Αθηνάς του 3^{ου} αι. π.Χ.

Σε κοντινή απόσταση βρίσκεται ο σύγχρονος οικισμός της Καμείρου μέσα σε μια έκταση γεμάτη από ανεμόμυλους, στο κέντρο ενός μικρού όρμου απέναντι από τα νησιά Χάλκη, Αλιμιά και Στρογγύλη, το παραδοσιακό χωριό της Κρητηνιάς, που διατηρείται ανέπαφο από την τουριστική ανάπτυξη, και ο ορεινός Έμπωνας με το εξαιρετικά υγιεινό κλίμα του, το γευστικό κρέας και το ηδύποτο κρασί του, όπου πολλοί κάτοικοι εξακολουθούν να φορούν την παραδοσιακή ενδυμασία (http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2394).

Πέρα από τα πολιτιστικά μνημεία που αναλύθηκαν το νησί βρίθει από πλήθος οικοδομημάτων, όπως είναι το Κάστρο της Κρητηνιάς, της Μονολίθου, του Φεράκλου, ο αρχαίος οικισμός της Βρουλιάς, απέναντι από το Πρασονήσι, η εκκλησία της Παναγιάς Καθολικής στην Κρεμαστή και η Παναγία Τσαμπίκα, με τη θαυματουργή εικόνα την οποία επισκέπτονται άτεκνες γυναίκες που επιθυμούν να τεκνοποιήσουν, μουσεία και διατηρητέα παραδοσιακά σπίτια.

Φυσικοί Πόλοι Έλξης του νησιού

Αν και η τουριστική ανάπτυξη του νησιού είναι έντονη, εξακολουθούν να διατηρούνται περιοχές στις οποίες δεν παρατηρείται έντονη και μαζική δραστηριοποίηση και τα οικοσυστήματά τους απαρτίζουν πόλο έλξης των επισκεπτών.

- **Το πάρκο του Ροδινού**

Το πάρκο αυτό απαρτίζει έναν εγκόσμιο παράδεισο μόλις 3χλμ. από το κέντρο της πόλης επί της λεωφόρου Ρόδου- Λίνδου και είναι ένα από τα αρχαιότερα άλση παγκοσμίως. Χαρακτηρίζεται από άφθονη και ποικίλη βλάστηση με σπάνια φυτά και ένα μικρό ζωολογικό κήπο και ένα αναψυκτήριο. Ο χώρος συμπληρώνεται από γεφυράκια και λίμνες με νούφαρα,

υπέροχα μονοπάτια και παγώνια που κυκλοφορούν ελεύθερα προσελκύοντας την πεσοχή των επισκεπτών.

- **Η κοιλάδα των Πεταλούδων**

Η περιοχή αυτή βρίσκεται κοντά στον οικισμό Καλαμώνας και διέρχεται από τον ποταμό Πελεκάνο. Στην είσοδο της κοιλάδας διατηρείται μουσειακός χώρος με εκθέματα σε προθήκες. Ετησίως, από τον Ιούνιο μέχρι το Σεπτέμβριο στο κατάφυτο αυτό σημείο παρουσιάζονται χιλιάδες πεταλούδες του είδους *Panaxia Quadripunctaria* και διαβιούν εκεί. Ο βίοτοπος είναι ιδανικός για περπάτημα ακόμη και τις μέρες που η θερμοκρασία είναι υψηλή λόγω του δροσερού περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικές είναι οι γραφικές ξύλινες γέφυρες, οι καταρράκτες με τα γάργαρα νερά και τα μονοπάτια που οδηγούν στη Μονή της Παναγίας της Καλόπετρας, το οποίο κτίστηκε από το Δημήτριο Υψηλάντη (<https://www.gnoristetinellada.gr/>).

- **Η πηγή Φασούλι στην Ψίνθο**

Η τοποθεσία εντοπίζεται μέσα στο παραδοσιακό χωριό της Ψίνθου, όπου μέσα σ' ένα ειδυλλιακό τοπίο ο περιηγητής έχει τη δυνατότητα να ευχαριστηθεί ένα φυσικό τοπίο με πλούσια βλάστηση από πλατάνια και μυρτιές γύρω από το χείμαρρο που οριοθετείται από ένα φράγμα και διαμορφώνει μια λίμνη όπου φιλοξενείται το προστατευόμενο είδος ψαράκι *Gizani*.

- **Το όρος του Προφήτη Ηλία**

Σε ένα ορεινό μέρος 700μ άνω από τη θάλασσα βρίσκεται η περιοχή που πήρε την ονομασία της από το Μοναστήρι του Προφήτη Ηλία. Στη διάρκεια 1929- 1932 οι Ιταλοί δημιούργησαν στους πρόποδες του το σημερινό χωριό *Ελεούσα* κατά τα πρότυπα των ιταλικών χωριών των Άλπεων, το οποίο κατοικήθηκε από Ιταλούς υλοτόμους και πλούσιοι Ιταλοί έκτισαν τα εξοχικά τους. Εκεί βρίσκεται και το περίφημο Σανατόριο των Δωδεκανήσων, το οποίο στεγάστηκε εκεί σε χώρο που παλιότερα λειτουργούσε ως σχολείο το 1947, καθώς ήταν σε απομονωμένο σημείο και δεν υπήρχε κίνδυνος οι κάτοικοι της περιοχής να έρθουν σε επαφή με τους ασθενείς, το οποίο είναι εγκαταλελειμμένο και διαβρωμένο από το χρόνο. Στην κορυφή του λόφου είναι και τα δύο υπέροχης αρχιτεκτονικής ξενοδοχεία *Έλαφος* και *Ελαφίνα* που διακρίνονται για την αρχιτεκτονική τύπου δυτικών σαλέ και αναδιαμορφώθηκαν το 1950. Ακόμη εκεί είναι και η βίλα του τότε Ιταλού Διοικητή *de Vecchi* σε άθλια κατάσταση, καθώς οι κρατικοί φορείς αδιαφορούν για τη συντήρησή της. Η περιοχή είναι δασώδης και φιλοξενούνται χιλιάδες ελάφια του προστατευόμενου είδους *πλάτονι (dama-dama)* (<https://www.penna.gr/bizarre/6731-to-elafi-symvolo-tis-rodou>).

- **7 Πηγές**

Οι Επτά Πηγές βρίσκονται στην νοτιοανατολική πλευρά του νησιού σε μια απόσταση 19χλμ. από το κέντρο της πόλης. Μέσα σ' ένα φυσικό τοπίο μεστό από πλατάνια και πεύκα βρίσκεται μια λίμνη που διαμορφώνεται από τις εκροές των πηγών, όπου ζουν πάπιες, χήνες και παγώνια. Η θερμοκρασία είναι ιδιαίτερα χαμηλή ακόμη και τους ζεστούς καλοκαιρινούς μήνες και το νερό της περιοχής διοχετεύεται στο κοντινό χωριό των Κολυμπιών για άρδευση. Ο επισκέπτης αξίζει να διέλθει το τούνελ που είχε κατασκευαστεί για το παλιό ιταλικό υδραγωγείο, μήκους 150μ. το οποίο στο κέντρο του έχει ένα πηγάδι και λειτουργεί ως φωταγωγός-αεραγωγός και εκβάλλει σε μια τεχνητή λίμνη με κρύα νερά (<https://www.travelstyle.gr/epta-phges-ths-rodou-to-tounel-pou-odhgei-tous-episkeptes/>).

- **Το φράγμα της Απολλακιάς**

Το φράγμα της Απολλακιάς, το οποίο κατασκευάστηκε το 1989 με την τεχνητή λίμνη για τη διευκόλυνση της άρδευσης στο νότιο τμήμα του νησιού, στοιχειοθετεί έναν μοναδικό υδροβιότοπο. Η ιδιαίτερη χλωρίδα και πανίδα του έχει εντάξει την περιοχή στο δίκτυο της Natura 2000 ως φυσικού καταφυγίου και φυσιολάτρες μπορούν να παρατηρήσουν τα άγρια πτηνά. Στην όχθη της λίμνης έχει διαμορφωθεί χώρος για πικ-νικ και ξύλινα σπιτάκια για τη φιλοξενία των Τοπικών Σωμάτων Προσκοπισμού, αναψυκτήριο που προσφέρει εδέσματα με τοπικά προϊόντα. Εκεί διοργανώνονται τους θερινούς μήνες κωπηλατικοί και ιστιοπλοϊκοί αγώνες. Τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκε και αθλητικό πάρκο που περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως τοξοβολία, καγιάκ, ιππασία, αναρρίχηση και πεζοπορία, ενώ δίνεται και η δυνατότητα για όποιον το επιθυμεί να ζήσει μια μοναδική εναέρια εμπειρία πάνω από τη λίμνη με το flying fox (<https://www.unlimited-adrenaline.gr>)

Αλλά και σε ολόκληρη την έκταση του νησιού ο επισκέπτες συναντά γραφικά χωριά και υπέροχες παραλίες, όπως τον Κόλπο των Τριαντών στη δυτική πλευρά του νησιού με τους «πύργους», τις πέτρινες εξοχικές κατοικίες των γηγενών, τα περιβόλια και τα κτήματα, και την παραλία της Θολού με τους δυνατούς ανέμους, κατάλληλη για θαλάσσια σπορ, όπως το windsurfing, τις καταδύσεις και τους λάτρεις της «άγριας ανάπαυσης» (<https://1001beach.com/el/europe/greece/rhodes/theologos>).

Στην ανατολική πλευρά η περιοχή του Φαληρακίου στοιχειοθετεί μια κατεξοχήν τουριστική δημιουργία με τεράστια πολυτελή ξενοδοχειακά καταλύματα, οργανωμένες αμμόδεις παραλίες, καταστήματα και κέντρα διασκέδασης. Ακόμη μπορεί κανείς να επισκεφθεί το Ερημόκαστρο, όπου διασώζονται τμήματα του αρχαϊκού τείχους και το εκκλησάκι του Προφήτη Αμώς, σ' ένα μικρό ύψωμα, ενώ στην πίσω πλευρά του είναι ο όρμος του Άντονι Κούνι και ο κολπίσκος του Λαδικού, ιδανικά μέρη για καταδύσεις.

Στην νότια πλευρά του νησιού ξεχωρίζουν οι παραδοσιακοί οικισμοί της Λάρδου με τα όμορφα αμμώδη και βοτσαλωτά ακρογιάλια, ο ψαράδικος οικισμός του Κιοταριού, του ορεινού Ασκληπιείου με το βυζαντινό ναό της Παναγίας του 1060 μ.Χ. και το ενετικό φρούριο του 1200 μ.Χ., το Γεννάδι, η Λαχανιά και το Πλημύρι με μια αχανή παραλία πολλών χλμ. και το πασίγνωστο στους λάτρεις του windsurfing Πρασονήσι, το οποίο στη διάρκεια των χειμερινών μηνών αποκόπτεται από τη στεριά, με τη δεξιά πλευρά του να ξεχωρίζει για τα τεράστια της κύματα σε αντιδιαστολή με την αριστερή που διακρίνεται για την γαλήνη και την απομόνωσή της.

2.2 Προσφορά διαμονών

Η Ρόδος είναι ένας προορισμός που προσφέρει ποικίλα ξενοδοχειακά καταλύματα παρέχοντας την επιλογή σε όλους τους τουρίστες καλύπτοντας τις δυνατότητες και τις απαιτήσεις τους.

Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο ξενοδοχειακών μονάδων η Ρόδος κατέχει ένα σημαντικό αριθμό τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στα πλαίσια της περιφέρειας του Νοτίου Αιγαίου, όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 1.

Πίνακας 1						
Ξενοδοχειακό Δυναμικό ανά κατηγορία (2020)						
	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες	65	126	148	161	46	546
Δωμάτια	17.262	19.239	7.501	5.788	897	50.687
Κλίνες	35.774	38.901	14.529	11.154	1.764	102.122

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Ενότητα Ρόδου εκπροσωπεί το 60% των καταλυμάτων των Δωδεκανήσων με 546 μονάδες, 50.687 δωμάτια και 102.122 κλίνες. Ο μεγαλύτερος αριθμός ιδιοκτησιών αφορά σε 2*, ενώ σε κλίνες εντοπίζεται στις μονάδες 4*. Στη Ρόδο υπάρχει σημαντικός αριθμός και ενοικιαζόμενων δωματίων που διακρίνονται από κατηγορίες κλειδιών, όπως εγγράφεται στον πίνακα 2.

Πίνακας 2					
Ενοικιαζόμενα Δωμάτια (2020)					
	4K	3K	2K	1K	Σύνολο
Μονάδες	65	203	363	234	865
Δωμάτια	539	1.944	2.744	1.451	6.678
Κλίνες	1.195	4.262	5.868	3.129	14.454

Πηγή: ΞΕΕ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Η Ενότητα Ρόδου συνιστά το 55% του δυναμικού δωματίων των Δωδεκανήσων με 865 μονάδες, 6.678 δωμάτια και 14.454 κλίνες. Ο μείζων αριθμός καταλυμάτων και κλινών παρατηρείται σε αυτά των 2Κ.

Σημαντικό είναι να σημειωθεί πως στην τουριστική περιφέρεια του Νοτίου Αιγαίου εγγράφηκαν το 2018 και ενοικιαζόμενες επιπλωμένες επαύλεις και κατοικίες σε αριθμό 3.862 μονάδων κατέχοντας την πρώτη θέση σε εθνικό επίπεδο με την ενότητα της Ρόδου να διαθέτει 602 μονάδες, 671 δωμάτια και 3.500 κλίνες εκπροσωπώντας το 65% του δυναμικού της περιφέρειας. Η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου μαζί με τις περιφέρειες των Ιονίων Νήσων, της Κρήτης και της Πελοποννήσου αντιπροσωπεύουν το 79% του δυναμικού της χώρας, όπως διαφαίνεται στον πίνακα 3.

Πίνακας 3			
Δυναμικό τουριστικών επιπλωμένων κατοικιών και επαύλεων στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια, 2018			
Περιφέρεια	Μονάδες	Δωμάτια	Κλίνες
Νοτίου Αιγαίου	3.862	4.972	28.326
Ιονίων Νήσων	2.235	3.432	18.691
Κρήτης	2.306	3.159	17.623
Πελοποννήσου	652	1.384	6.125
Αττικής	483	744	4.232
Στερεάς Ελλάδας	240	709	2.763
Κεντρικής Μακεδονίας	411	672	3.445
Θεσσαλίας	502	648	3.531
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	242	599	2.383
Βορείου Αιγαίου	228	384	1.473
Δυτικής Ελλάδας	129	277	1.084
Ηπείρου	98	256	949
Δυτικής Μακεδονίας	27	64	285
Σύνολο	11.415	17.300	90.910

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία ΙΝΣΕΤΕ Intelligence

Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι από τη Ρόδο απουσιάζουν παντελώς οι χώροι οργανωμένων κατασκηνώσεων- κάμπινγκ. Το μοναδικό οργανωμένο κάμπινγκ του νησιού υπήρχε στην περιοχή του Φαληρακίου, το οποίο έπαψε να λειτουργεί από το 2003 και έπειτα. Τα δεδομένα αυτά σκιαγραφούν μια ενδεχόμενη αφορμή εναλλακτικής τουριστικής επένδυσης προκειμένου να επεκταθεί το τουριστικό προϊόν του νησιού.

2.3 Ζήτηση και πληρότητα

Τα Δωδεκάνησα αποτελούν έναν τουριστικό προορισμό, ο οποίος παρουσίασε αυξητικές τάσεις αναφορικά με τις αφίξεις την περίοδο 2015-2019 και η ζήτηση των καταλυμάτων ανήλθε σε ποσοστό 56%, από τα 2,5 εκ. αφίξεις που διενεργήθηκαν το 2015 σε 3,9 εκ. το 2019.

Το ποσοστό των αλλοδαπών που κατέλυσαν σε ξενοδοχειακές μονάδες στα νησιά αυξήθηκε κατά 54%, ενώ των ημεδαπών σε 94%, με τη Ρόδο ν' αγγίζει το 50%, την Κω το 60%, την Κάλυμνο το 159% και την Κάρπαθο το 130%. Ωστόσο, με την έλευση της πανδημίας το 2020 παρατηρήθηκε μείωση κατά 72% στα καταλύματα της Ρόδου, 66% στην Κω, 64% στην Κάλυμνο και 77% στην Κάρπαθο, ενώ παρατηρήθηκε αύξηση στις αφίξεις των αλλοδαπών έναντι των ημεδαπών σε ποσοστό 90% έναντι 10%, όπως διαγράφεται στον πίνακα 4.

Πίνακας 4						
Αφίξεις						
Ενότητα		2015	2019	2020	% 2015-2019	% 2019-2020
Ρόδου	Αλλοδαποί	1.515.480	2.236.949	613.062	48%	-73%
	Ημεδαποί	94.265	182.613	62.694	94%	-66%
Κω	Αλλοδαποί	773.828	1.229.686	405.991	59%	-67%
	Ημεδαποί	37.901	68.229	29.951	80%	-56%
Καλύμνου	Αλλοδαποί	17.624	52.119	13.480	196%	-74%
	Ημεδαποί	13.222	27.789	15.127	110%	-46%
Καρπάθου	Αλλοδαποί	35.013	79.287	10.895	126%	-86%
	Ημεδαποί	4.029	10.589	10.073	163%	-5%
Σύνολο	Αλλοδαποί	2.341.945	3.598.041	1.043.428	54%	-71%
	Ημεδαποί	149.417	289.220	117.845	94%	-59%
Δωδεκάνησα		2.491.362	3.887.261	1.161.273	56%	-70%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Αναφορικά με τις διανυκτερεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στη διάρκεια των ίδιων ετών παρατηρήθηκε άνοδος στις ξενοδοχειακές μονάδες κατά 54% (από 16,4 εκ. στη διάρκεια του 2015 σε 24,6 εκ. το 2019) με τους αλλοδαπούς να αυξάνονται σε ποσοστό 50% και τους ημεδαπούς σε 72%. Το 2020 η περιφερειακή ενότητα των Δωδεκανήσων σημείωσε μείωση στις διανυκτερεύσεις σε ποσοστό 73% στους αλλοδαπούς και 60% στους ημεδαπούς όπως καταγράφεται στον πίνακα 5.

Πίνακας 5						
Διανυκτερεύσεις						
Ενότητα		2015	2019	2020	% 2015- 2019	% 2019- 2020
Ρόδου	Αλλοδαποί	9.808.975	14.493.694	3.731.516	48%	-74%
	Ημεδαποί	325.471	609.361	205.837	87%	-66%
Κω	Αλλοδαποί	5.619.748	8.345.642	2.413.382	49%	-71%
	Ημεδαποί	176.561	238.493	101.278	35%	-58%
Καλύμνου	Αλλοδαποί	80.572	236.861	68.019	194%	-71%

	Ημεδαποί	45.251	86.198	49.707	90%	-42%
Καρπάθου	Αλλοδαποί	270.542	522.207	58.004	93%	-89%
	Ημεδαποί	23.567	45.304	36.224	92%	-20%
Σύνολο	Αλλοδαποί	15.779.837	23.598.404	6.270.921	50%	-73%
	Ημεδαποί	570.850	979.356	393.046	72%	-60%
Δωδεκάνησα		16.350.687	24.577.760	6.663.967	50%	-73%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Τέλος, όσον αφορά στην πληρότητα των καταλυμάτων στο Νότιο Αιγαίο σημειώθηκε κάμψη τόσο κατά τα έτη 2015-2019, με ποσοστό από 59% σε 58% όσο και το 2020 με ποσοστό 40%, όπως φαίνεται στον πίνακα 6.

Πίνακας 6			
Πληρότητα Καταλυμάτων			
	2015	2019	2020
Κως	67%	66%	51%
Ρόδος	63%	61%	43%
Κάλυμνος	20%	26%	22%
Κάρπαθος	41%	41%	20%
Νότιο Αιγαίο	59%	58%	40%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

Κεφάλαιο 3^ο: Προφίλ Επισκεπτών

Η Ρόδος είναι ένας τουριστικός προορισμός, ιδιαίτερα δημοφιλής σε ολόκληρο τον πλανήτη, το οποίο επισκέπτονται τόσο άντρες, γυναίκες και παιδιά κάθε ηλικίας και οικονομικής ευχέρειας και απαιτήσεων για τον ήλιο και τη θάλασσα που προσφέρει, καθώς και για τις ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και τις άνογες υπηρεσίες που παρέχουν, αλλά και για τον πολιτισμό, την τοπική γαστρονομία και τα κέντρα διασκέδασης.

3.1 Βασικά χαρακτηριστικά

Σύμφωνα με ερευνητικά δεδομένα, το μεγαλύτερο ποσοστό των επισκεπτών του νησιού της Ρόδου αφορά σε ζευγάρια και ακολουθούν οι οικογένειες, ενώ ένα μικρό ποσοστό τουριστών ταξιδεύει μόνο του. Επιπλέον, το μεγαλύτερο ποσοστό των επισκεπτών του νησιού ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 35-65 ετών και έπεται αυτή των έως 35 ετών, ενώ το ποσοστό των άνω των 65 ετών παρουσιάζει μια συνεχή αυξητική τάση, στοιχείο που δύνανται να συνεισφέρει στην επέκταση της τουριστικής περιόδου και της περαιτέρω τουριστικής ανάπτυξης κατά τον πίνακα 7.

Πίνακας 7			
Τύπος Επισκέπτη		Ηλικιακή Ομάδα	
Ζευγάρια	51%	18-25	8,2%
Οικογένειες	36%	25-35	16,5%
Με φίλους	8,3%	35-50	29,7%
Μόνοι	4,8%	50-65	34,3%
		65+	11,3%

Πηγή : Rhodes survey 2018 The American College of Thessaloniki

Σημαίνουν χαρακτηριστικό των ταξιδιωτών στη Ρόδο είναι η αφοσίωσή τους και η μετάβασή τους στο νησί για πολλοστή φορά, στοιχείο που αποτυπώνει το υψηλό επίπεδο παροχής τουριστικών υπηρεσιών, αλλά και την ανάγκη βελτίωσής τους άρρηκτα συνυφασμένη με την βιωσιμότητα, καθώς και οι περιοχές που δέχονται τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα αποδεικνύουν τη χρεία προσοχής και επικέντρωσης με τη Μεσαιωνική Πόλη να ξεπερνά το 70%, όπως διαφαίνεται στον πίνακα 8.

Πίνακας 8				
Επισκεψιμότητα		Περιοχή Επισκεψιμότητας		
			Ναι	Όχι
Πρώτη Φορά	70%	Μεσαιωνική Πόλη	72%	28%
Επαναλαμβανόμενη	30%	Νέα Πόλη	55,3%	44,7%

Πηγή : Rhodes survey 2018 The American College of Thessaloniki

Βασικά κριτήρια επιλογής της Ρόδου ως τουριστικού προορισμού *απαρτίζουν* οι φυσικοί πόροι της περιοχής και έπονται η ιστορία και ο πολιτισμός, ενώ σημαίνουσας σημασίας *απαρτίζει* και η προβολή του νησιού στα μέσα της τεχνολογίας και η μεταβίβαση των εμπειριών από τους επισκέπτες στον τόπο προέλευσής τους κατά τον πίνακα 9. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν ένα αποτύπωμα των παγκόσμιων τουριστικών και ταξιδιωτικών τάσεων των επισκεπτών για τους τόπους που επιλέγουν και μια ένδειξη για τις δράσεις που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη.

Πίνακας 9		
Λόγοι Επιλογής Προορισμού		
	2018	2017
Φυσική ομορφιά	53,5%	23%
Ιστορία	29,2%	17%
Οικογένεια & Φίλοι	27,2%	12%
Διαδίκτυο	26,3%	18%
Ταξιδιωτικό πρακτορείο	25,3%	10%
Προσιτές τιμές	21,9%	11%

Πηγή : Rhodes survey 2018 The American College of Thessaloniki

Ιδιαίτερης σημασίας στην περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού έχει το μέσο κράτησης των επισκεπτών στο νησί. Όπως καταγράφεται στον πίνακα 10, η πλειοψηφία των ταξιδιωτών μετέρχεται τα τουριστικά πρακτορεία (tour operators) είτε στο φυσικό τους κατάστημα είτε στη διαδικτυακή τους πύλη, αλλά και τα πρακτορεία που λειτουργούν αποκλειστικά μέσω διαδικτύου. Ένα μικρό ποσοστό τουριστών υλοποιούν την κράτησή τους άμεσα στο ξενοδοχειακό κατάλυμα.

Πίνακας 10	
Μέσο Κράτησης	
Tour operator office/branch	50,4%
Tour operator online	23,7%
Online agent (Booking.com, Expedia. etc)	19,9%
Απ' ευθείας στο ξενοδοχείο	4,1%
Άλλο	1,8%

Πηγή : Rhodes survey 2018 The American College of Thessaloniki

Τέλος, αναγκαίο είναι να επισημανθούν και τα μέσα προσέλευσης των επισκεπτών στο νησί το 2020, καθώς η πρόσβαση διενεργείται τόσο δια αέρος όσο και δια θαλάσσης σύμφωνα με τον πίνακα 11.

Πίνακας 11			
Μέσο προσέλευσης			
Αεροπορικώς		Ακτοπλοϊκώς	
Διεθνείς πτήσεις	Εσωτερικές Πτήσεις	Κρουαζιέρες	Τακτικά Δρομολόγια
585.935	176.085	14	425.545

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - Επεξεργασία INSETE Intelligence

3.2 Χώρες Προέλευσης

Η κύρια αγορά του νησιού, σύμφωνα με τις αεροπορικές αφίξεις, το 2019 ήταν η Αγγλική, ενώ το 2020 ήταν η Γερμανική και ακολουθούν η Ελληνική, η Αγγλική και η Πολωνική, μια ανερχόμενη τουριστική αγορά, όπως καταγράφεται στον πίνακα 12. Αξιοσημείωτη είναι η πτώση της Ισραηλίτικης και της Σουηδικής αγοράς, παραδοσιακών χωρών προέλευσης επισκεπτών στο νησί, ενώ η Γαλλία και η Δανία διατήρησαν τη θέση τους. Σημαίνουσας σημασίας είναι και η Ρωσική αγορά, η οποία είχε μηδενική προσέλευση στη διάρκεια του 2020.

Πίνακας 12		
Χώρες Προέλευσης Επισκεπτών		
	2019	2020
Γερμανία	840.573	388.359
Αγγλία	939.238	339.814
Ελλάδα	803.994	352.985
Πολωνία	246.067	102.605
Ισραήλ	258.112	18.023
Σουηδία	329.576	11.857
Γαλλία	201.294	44.938
Δανία	159.422	39.823
Ρωσία	221.625	-

Πηγή : <https://www.rho-airport.gr/el/rho/air-traffic-statistics>

Κεφάλαιο 4^ο: Συγκριτική ανάλυση τουριστικών περιοχών

4.1 Συγκριτική ανάλυση με τη Μάλτα

Η Δημοκρατία της Μάλτας απαρτίζει μια νησιωτική χώρα μικρής γεωγραφικής έκτασης. Ωστόσο είναι ένα κράτος πυκνοκατοικημένο που συντίθεται από 7 νησιά στη μέση της Μεσογείου θάλασσας, βόρεια της Λιβύης, νότια της Σικελίας και ανατολικά της Τυνησίας με επίσημες ομιλούσες γλώσσες τα μαλτέζικα και τα αγγλικά.

Η τουριστική ανάπτυξη της Μάλτας είναι ασυνήθιστη όσον αφορά στα δεδομένα της νότιας Ευρώπης, καθώς εργαζόμενοι από όλη την Ευρώπη συρρέουν στο νησιωτικό σύμπλεγμα και συνεχώς υλοποιούνται έργα υποδομής και φιλοξενίας των επισκεπτών διαμορφώνοντας μια αλματώδως ανθούσα οικονομία. Οι ταξιδιώτες προέρχονται κατεξοχήν από την Αγγλία, την Ιταλία και τη Γερμανία. Το γεγονός αυτό οφείλεται στις πολιτικές αναταραχές που παρατηρούνται σε παραδοσιακούς τουριστικούς προορισμούς, όπως η Τυνησία, η Αίγυπτος και η Τουρκία, αλλά και στην πλούσια πολιτιστική της ανάπτυξη. Η αρχική τουριστική ανάπτυξη της Μάλτας αφορά στο μαζικό τουρισμό εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, του μεγέθους και της εδαφικής της μορφολογίας.

Θεμελιώδης πόλος έλξης των επισκεπτών υπήρξε το άριστα διατηρημένο μεσαιωνικό περιβάλλον της σε συνάρτηση με το χαμηλό κόστος, αλλά και το λιμάνι της πρωτεύουσας της Βαλέτας που υποδέχεται κάθε χρόνο θαλάσσια σκάφη παντός είδους με τα κρουαζιερόπλοια να ξεπερνούν κάθε προσδοκία. Η αλματώδης τουριστική της ανέλιξη καταγράφηκε στο διάστημα 1960-1980, όπου ανεγέρθησαν πολυτελή και άλλα καταλύματα με την αρωγή κυβερνητικών κινήτρων και δόθηκε έμφαση στα αρχαιολογικά αξιοθέατα της περιοχής μέσω διαφημιστικών εντύπων. Παράλληλα, τουριστική ώθηση παρατηρείται στις παράκτιες περιοχές που διαμορφώνονται σε τουριστικά θέρετρα και παρέχονται «πακέτα διακοπών» στους επισκέπτες που συνδυάζουν 10ημερη διαμονή σε παραθαλάσσιο ξενοδοχείο με ηλιόλουστες παραλίες και έντονη νυχτερινή διασκέδαση (Bramwell, 2007:75-80). Την περίοδο αυτή η Μάλτα εκμεταλλεύεται ένα μέρος μόνο των δυνατοτήτων της προβάλλοντας το τρίπτυχο αρχιτεκτονική- αρχαιολογία, μουσεία- γκαλερί- πολιτιστικές εκδηλώσεις και πολυτελή ξενοδοχεία με εστιατόρια που προσφέρουν ποιοτικά εδέσματα της τοπικής κουζίνας. Η μεγέθυνση του τουριστικού προϊόντος με την αύξηση των αφίξεων συντέλεσε τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και δημιούργησε νέες θέσεις εργασίας, άνοδο των εισοδημάτων και του επιπέδου ζωής (Richards, 1996:93-94).

Μετά το 1981 οι επισκέπτες μειώθηκαν αισθητά, καθώς ο τουρισμός της Μάλτας είχε επικεντρωθεί στη Βρετανική αγορά, αλλά και εξαιτίας του έντονου ανταγωνισμού μεταξύ των χωρών της Μεσογείου που παρείχαν το ίδιο προϊόν σε καλύτερες τιμές και ποιότητα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η προαναφερόμενη ραγδαία τουριστική ανάπτυξη επιβάρυνε το φυσικό και το τεχνικό περιβάλλον εξαιτίας της έλλειψης σχεδιασμού, ενώ ταυτόχρονα προσφέρθηκε ένα κακής ποιότητας και χαμηλού κόστους τουριστικό προϊόν λόγω της αδυναμίας κάλυψης των αναγκών των επισκεπτών σε περιόδους αιχμής (Βαγιονής & Καφούρος, 2007:120-125).

Το 1990 έγιναν διενέργειες για ανάκαμψη της τουριστικής οικονομίας απευθυνόμενη σε υψηλότερης ποιότητας υπηρεσίες και ειδικές μορφές τουρισμού δίνοντας έμφαση στην ιστορία των Ιπποτών της Μάλτας, σε φεστιβάλ και μουσικές συναυλίες, αλλά και σε ευρύτερο αριθμό

ευρωπαϊκών χωρών και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Τα τελευταία 20 χρόνια, η Μάλτα έχει δώσει έμφαση σε περιηγητές που ενδιαφέρονται για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας αναβαθμίζοντας τα μουσεία και τις μπαρόκ εκκλησίες, αλλά και την τέχνη, όπως τις θεατρικές παραστάσεις, την όπερα και τη μουσική τόσο έντεχνης όσο και παραδοσιακής μέσω του *Διεθνούς Φεστιβάλ Τεχνών της Μάλτας* και του *Φεστιβάλ της Τζαζ*. Παράλληλα, η Μάλτα διαθέτει μοναδικές υποδομές για την ανάπτυξη του αθλητικού τουρισμού, όπως γήπεδα γκολφ, ποδηλασίας και σπορ θαλάσσιου τουρισμού. Τέλος, απευθύνεται σε εξειδικευμένες τουριστικές αγορές, όπως συνταξιούχους ή τρίτης ηλικίας, ταξιδιωτών κρουαζιερόπλοιων, συνεδριακός τουρισμός και εκδηλώσεων (Katircioglu, 2009:339-341). Ωστόσο, παρά τα σημαντικά προτερήματα της περιοχής, είναι πρόδηλο ότι ποικίλοι περιορισμοί δύνανται να αναχαιτίσουν την μελλοντική πρόοδο, όπως η έλλειψη φυσικών πόρων, η ανεπάρκεια νερού, η κακή διατήρηση του οδικού δικτύου και οι ελλείψεις υποδομές μεταφορών στα διεθνή αεροδρόμια, όπως του νησιού Gozo, και στις ναυτιλιακές εταιρείες, καθώς και ευρείες ακαλαίσθητες περιοχές στο εσωτερικό του νησιού με την έντονη αστικοποίηση, τις βιομηχανικές περιοχές και η έλλειψη καθαριότητας των παραλιών μπορεί να αναχαιτίσουν τη μελλοντική ανάπτυξη. Τέλος, το μειονέκτημα της υψηλής ποιότητας διαμονής στοιχειοθετεί σημαντικό εμπόδιο που πρέπει να προσπελαστεί (Charman & Speake, 2010:485-489).

4.2 Συγκριτική ανάλυση με το Ντουμπρόβνικ

Το Ντουμπρόβνικ, «μικρό δάσος» όπως μεταφράζεται στα ελληνικά, που βρίσκεται νότια, στη Δαλματία της Κροατίας απαρτίζει μια μικρής έκτασης γεωγραφική, αλλά ιδιαίτερα λαοφιλή πόλη με αλματώδη τουριστική ανάπτυξη περίπου 40.000 κατοίκων. Οι απαρχές της ίδρυσής της είναι άρρηκτα συνυφασμένες με την καταστροφή της αρχαίας Επιδαύρου (στη σημερινή πόλη Τσάβτατ) και την καταφυγή των κατοίκων στη βραχώδη περιοχή, όπου θεμελίωσαν την πόλη του Ντουμπρόβνικ, η ύπαρξη του οποίου μαρτυρείται κατά την Ελληνιστική εποχή, αλλά και τη διαρκή κατοίκηση της μεσαιωνικής πόλης (<https://www.exproaus.org>).

Την περιοχή επισκέπτονται εκατομμύρια περιηγητές από ολόκληρο τον κόσμο για την καλοδιατηρημένη μεσαιωνική παλιά πόλη της, που θεωρείται παγκόσμιο μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO, τις πανέμορφες δαντελωτές ακτές της Αδριατικής και τα 1.185 νησιά που διαμορφώνουν ένα ιδιόμορφο σύμπλεγμα με γαλαζοπράσινα νερά. Τα «μαργαριτάρι της Μεσογείου», όπως αποκαλείται, με τα κουκλίστικα σπιτάκια αποτελεί έναν επίγειο παράδεισο και πόλο έλξης επισκεπτών, καθώς θεωρείται ο απόλυτος ταξιδιωτικός προορισμός. Μάλιστα το 2019 υπολογίζεται ότι ο τουρισμός ξεπέρασε τις 1,2 εκ. διανυκτερεύσεις. Η περιοχή κατάφερε και διάφυγε του Γιουγκοσλαβικού πολέμου με σημαντικές πληγές, αλλά η ανάκαμψή της υπήρξε ταχύτατη λόγω της φιλοπονίας και της φιλοπατρίας των κατοίκων της. Η ανέγερση των κτιρίων και μνημείων υλοποιήθηκε σύμφωνα με τις υποδείξεις των

καλλιτεχνών και ειδημόνων. Η πόλη χρονολογείται ότι κτίστηκε τον 13ο αι. και αναστηλώθηκε το 2005 ανακτώντας την πρωτινή όψη της. Η είσοδος στην πλακόστρωτη παλιά πόλη είναι εφικτή μέσω δύο πυλών, όπου ο επισκέπτης θα συναντήσει ατμοσφαιρικές καφετέριες, επιμελημένα εστιατόρια και πολύχρωμα καταστήματα με είδη λαϊκής τέχνης, αλλά και πλήθος μνημείων, όπως καθεδρικούς ναούς, σιντριβάνια και το παλάτι Rector, που θεμελιώθηκε το 1441 και λειτουργεί ως μουσείο με εκθέματα στις προθήκες της που ξετυλίζουν την ιστορία της. Εντός των οχυρωματικών τειχών, μήκους 2 χλμ. και ύψους 25 μ. με πύργους, φρούρια και προμαχώνες, έγκειται και το μοναστήρι των Ιησουιτών του 18ου αι. το οποίο διατηρείται σε άψογη κατάσταση και εκτός του οχυρώματος βρίσκεται το λιμάνι απ' όπου μπορεί κανείς να ατενίσει τα πέντε φρούρια της πόλης, το Σεντ Ιβάν, το Ρεβελίν, το Λοβρίτζενακ, το Μινσέτα και το Μποκάρ (Καρακώστα, 2010:1-2).

Η πόλη ενδείκνυται για περιπάτους, καθώς τα μνημεία του είναι συγκεντρωμένα σε κοντινές αποστάσεις, αλλά διαθέτει και γραφικά νησάκια, όπως το Lokum, στις ακτές του οποίου βγήκε ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος το 1192 μετά τη βύθιση του πλοίου του κατά την επιστροφή του από τις Σταυροφορίες, το Mljet με το πάρκο- βιότοπο και τις λίμνες με θαλασσινό νερό που συνδέονται με γραφικές διώρυγες, όπου κατέφυγε τόσο ο Απόστολος Παύλος κατά την περιοδεία του όσο και ο μυθικός Οδυσσέας, καθώς και το νησί Korcula, η πατρίδα του εξερευνητή Μάρκο Πόλο με την ιδιότυπη βενετσιάνικη αρχιτεκτονική του (Καρακώστα, 2010:2-3).

Η πρόσβαση στην περιοχή πραγματοποιείται αεροπορικώς με απευθείας πτήσεις στο διεθνές αεροδρόμιο του Ζάγκρεμπ, οδικώς μέσω της Αλβανίας και του FYROM, αλλά και από τους θαλάσσιους δρόμους με τις κρουαζιέρες που διενεργούνται στις ακτές της Αδριατικής. Η περιοχή διαθέτει μεγάλη πληθώρα ξενοδοχειακών μονάδων και καταλυμάτων καλύπτοντας όλες τις οικονομικές δυνατότητες με τα υπερπολυτελή ξενοδοχειακά συγκροτήματα, αλλά και επιπλωμένα διαμερίσματα. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να δοκιμάσει τις τοπικές γεύσεις σε ψαροταβέρνες για ολόφρεσκα ψάρια και θαλασσινά, αλλά και εστιατόρια όπου σερβίρουν τα καπνιστά τους κρέατα και τα περίφημα κρασιά τους, τόσο μέσα στην παλιά πόλη, αλλά και στα περίχωρα και τα τριγύρω νησάκια. Στην περιοχή τους θερινούς μήνες διαδραματίζονται και πολιτιστικές εκδηλώσεις, όπως το φημισμένο Φεστιβάλ της Ελευθερίας, όπου συμμετέχουν γνωστοί καλλιτέχνες της μουσικής, του χορού και του θεάτρου παγκοσμίου φήμης. Επίσης, οι τουρίστες μπορούν να διασκεδάσουν σε νυχτερινά κέντρα, τα οποία λειτουργούν ως τις πρώτες πρωινές ώρες, και να απολαύσουν μουσική τζαζ, αλλά και το κρασί τους στο ιστιοφόρο, πιστό αντίγραφο του 16^{ου} αι. που είναι αγκυροβολημένο στο λιμάνι (Matecic, 2019:97-99).

Ωστόσο, η περιοχή βρίσκεται αντιμέτωπη με τον υπερ-τουρισμό και κατέχει τις πρώτες θέσεις μαζί με τη Βενετία, την ηχορρύπανση, αλλά και τη μόλυνση του περιβάλλοντος λόγω της

αύξησης των αποβλήτων. Στη διάρκεια της πανδημίας, ο τουρισμός περιορίστηκε δραματικά αγγίζοντας μόλις το 20% σε αντίστοιχες περιόδους του 2019 και επιφέροντας οικονομική κρίση στην περιοχή λόγω της μείωσης των εσόδων, παρόλο που η πόλη δεν υπέφερε από τον ίδιο δεδομένο πως η πλειοψηφία των αφίξεων διενεργείται αεροπορικά. Το Ντουμπρόβνικ απαρτίζει μέλος του δικτύου URBACT, πόλεων φιλικών προς τον τουρισμό και βρίσκεται σε συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη για τη διαχείριση του υπερ-τουρισμού μέσω του βιώσιμου τουρισμού θεωρώντας ότι στοιχειοθετεί την κυρίαρχη οικονομική του ισχύ. Επιπλέον, η κυβέρνηση προχωρά σε δράσεις προκειμένου οι κάτοικοι να στραφούν και σε άλλες ενασχολήσεις, όπως η αλιεία και η γεωργία (Papoutsis, 2020:1-5).

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί πως έχει διαμορφωθεί ένα στρατηγικό πλάνο για την ανέλιξη του τουρισμού μέσω επενδυτικών προγραμμάτων και εναλλακτικού τουρισμού που αφορά στον αθλητικό τουρισμό, όπως στην ιστιοπλοΐα, γκολφ και ποδηλασία, στον πολιτιστικό, συνεδριακό και στον τουρισμό υγείας (https://insete.gr/wp-content/uploads/2021/12/21-12_Megatrends.pdf:70).

Κεφάλαιο 5^ο: Μορφές τουριστικής ανάπτυξης

5.1 Μαζικός Τουρισμός

Στη σύγχρονη εποχή, που κυριαρχούν αλματώδεις ρυθμοί ζωής και το άγχος για την καθημερινή διαβίωση, οι άνθρωποι αποζητούν μια μικρή έστω ανάπαυλα για χαλάρωση και ηρεμία. Ο μαζικός τουρισμός αφορά σ' ένα φαινόμενο πακέτων διακοπών, πτήσεων charter, διαμονής και εξάπλωσης των ταξιδιωτικών πρακτορείων τα οποία παρέχουν οργανωμένες ομαδικές περιηγήσεις σε όλους τους προορισμούς της υψηλίου και συντέλεσε στην ανέλιξη του τουριστικού προϊόντος, ενώ εκφράζει σε ορισμένες περιπτώσεις και την παθητική και άμετρη καταναλωτική μανία του ατόμου (Φαρμάκη, 2017). Ο μαζικός τουρισμός θεωρήθηκε υπαίτιος για την περιβαλλοντική επιβάρυνση ορισμένων προορισμών λόγω της υπερφόρτωσής τους, της βαθμιαίας καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά και άλλων αρνητικών

επακόλουθων στην πολιτιστική και πολιτισμική κληρονομιά κάθε τόπου, καθώς στις νησιωτικές κυρίως περιοχές υπερισχύει ο πολιτισμός των επισκεπτών έναντι της τοπικής νοθεύοντας τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις κάθε τόπου εξαιτίας της δουλοπρέπειας των κατοίκων ν' ανταποκριθούν στις ανάγκες και απαιτήσεις των ξένων ή λόγω του υπέρμετρου αριθμού επισκεπτών ο οποίος αφομοιώνει τους γηγενείς. Τέλος, αναγκαία είναι και η αναφορά στη συρρίκνωση της τουριστικής περιόδου στη διάρκεια των εαρινών και καλοκαιρινών μηνών με απότοκο τη συρρίκνωση των εισοδημάτων. Κατά συνέπεια, αναζητήθηκαν νέες μορφές τουριστικής ανέλιξης που αποσκοπούν στην φιλική για το περιβάλλον προσέγγιση και στην κοινωνική ανέλιξη των τοπικών κοινοτήτων, αλλά και στη διεύρυνση της διάρκειας επισκεψιμότητας των επισκεπτών (Delisle & Jolin, 2007).

5.2 Εναλλακτικές μορφές τουριστικής ανάπτυξης

Ο εναλλακτικός τουρισμός στοιχειοθετεί μια καινοτόμα όψη του τουρισμού με σκοπό τη σύγκλιση του με την τοπική κοινωνικοοικονομική και πολιτιστική υπόσταση και την απαρχή μιας επαφής των επισκεπτών με τα κέντρα υποδοχής τους (Delisle & Jolin, 2007). Τα διάφορα τμήματά του δίνουν βαρύτητα σε ιδιαίτερες αρχές και αξίες με βασικότερη την αντίληψη οι ταξιδιώτες να ενταχθούν στην τοπική κοινότητα και να αποτραβηχθούν από τουριστικά θέρετρα, καταλύματα που κατά κύριο λόγο ανήκουν σε πολυεθνικές εταιρείες, όπου περνούν τις διακοπές τους αποκομμένοι από το τοπικό περιβάλλον (Λαγός, 2005). Αντίθετα, ο εναλλακτικός τουρισμός αποσκοπεί στην ενίσχυση της τοπικής κοινότητας με φιλοξενία των επισκεπτών σε ξενοδοχεία και καταλύματα παντός είδους που ανήκουν σε γηγενείς ιδιώτες, να δοκιμάσουν την τοπική κουζίνα και τα προϊόντα που παράγει κάθε τόπος, να προμηθευτούν κάποιο αναμνηστικό από ένα τοπικό κατάστημα (Dehoorne & Murat, 2010).

Ωστόσο, για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι αναγκαία η συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στη διαμόρφωση του τουριστικού προϊόντος ήτοι στη λήψη αποφάσεων, στον προγραμματισμό και στην ανέλιξή του, καθώς και στην επόπτευση των τελικών παροχών. Έτσι, θα ιεραρχούνται οι ανάγκες της τοπικής κοινωνίας για τον προγραμματισμό της ανέλιξης του τουρισμού διευρύνοντας την αλληλεπίδραση των διαφόρων πολιτισμών και χωρών, αλλά και δείχνοντας σεβασμό στη διαφορετικότητα εκπαιδεύοντας τους επισκέπτες και την χώρα υποδοχής τους. Οι δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού αρμόζει να συνδράμουν στη διατήρηση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και μην άγουν στην υπέρμετρη επιβάρυνση και εξάντληση των φυσικών πόρων (Buckley, 2009).

5.2.1 Αγροτικός Τουρισμός

Μια από τις ήπιες εναλλακτικές μορφές τουριστικής άνθησης αφορά και στον αγροτουρισμό, όπου οι σχέσεις των ατόμων μεταξύ τους διακρίνονται για την αγνότητα και την ειλικρίνεια

τους. Το είδος αυτό του τουρισμού στην Ελλάδα αναπτύχθηκε καθυστερημένα δεδομένου πως οι μεσογειακές χώρες φημίζονταν για τον ήλιο και τις θάλασσές τους και οι επισκέπτες δεν εστίαζαν στο εσωτερικό των περιοχών που επισκέπτονταν (Παρταλίδου, 2017: 424-428).

Ο αγροτικός τουρισμός, ωστόσο, θέτει τα θεμέλια της αειφόρου και βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Οι περιηγητές αποζητούν μια γνήσια ανθρώπινη επαφή μέσα σ' ένα περιβάλλον αταραξίας και καλοσύνης όπου έχουν την αίσθηση της φιλοξενίας, στοιχεία που στέκονται αρωγοί στην προσπάθειά τους να ξεφύγουν από τους έντονους ρυθμούς της καθημερινότητας. Παράλληλα, ο αγροτικός τουρισμός ενισχύει την ποιότητα ζωής των ανθρώπων που ασχολούνται με την ύπαιθρο με τη διαμόρφωση μικρών καταλυμάτων που προσφέρουν διαμονή και διατροφή με τα προϊόντα παραγωγής τους (Κιλιπίρης, 2019).

Ο επισκέπτης σ' ένα τέτοιο περιβάλλον έρχεται σε επαφή με το φυσικό τοπίο, τις αγροτικές εργασίες, μοιράζεται τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες των ανθρώπων της υπαίθρου και τις δικές του εμπειρίες και βιώματα μέσα σ' ένα φιλικό κλίμα, τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις κάθε περιοχής, αλλά και γνωρίζει καλύτερα τον εσωτερικό του κόσμο.

Η Ρόδος, ένας τόπος πλούσιος σε ιστορία, κουλτούρα και πλούσιες παραδόσεις είναι ιδανική για την ευδοκίμησή του. Ειδικότερα, η νότια πλευρά του νησιού με τους μικρούς οικισμούς της και τις αγροτικές δραστηριότητες των κατοίκων θεωρείται χώρος που συγκεντρώνει όλες τις προϋποθέσεις (Παπαβασιλείου, 2015).

5.2.2 Αθλητικός Τουρισμός

Στις εναλλακτικές μορφές τουριστικής ανάπτυξης εντάσσεται και ο αθλητικός τουρισμός, ο οποίος τα τελευταία χρόνια συναντά όλο και περισσότερους υποστηρικτές και εξαπλώνεται αλματωδώς. Είναι μια μορφή που συνδυάζει τη μέθεξη ή την παρακολούθηση κάποιας αθλητικής διοργάνωσης με τις διακοπές για χαλάρωση και διασκέδαση. Βασική προϋπόθεση για την ανάπτυξή του συγκροτεί η ύπαρξη ή η διαμόρφωση κατάλληλων εγκαταστάσεων, όπως γήπεδα ποδοσφαίρου, τένις και μπάσκετ, πισίνες για αγώνες υδατοσφαίρισης και κολύμβησης που αφορούν στην πλειοψηφία των επισκεπτών, αλλά και αθλημάτων που απευθύνονται σε άτομα με πιο υψηλές απαιτήσεις, όπως ιππασίας και γκολφ. Συνακόλουθα, κάθε περιοχή οφείλει να αξιοποιήσει κατάλληλα τις κλιματολογικές συνθήκες και το φυσικό της τοπίο για την ανέλιξή του. Η Ρόδος αποτελεί ένα νησί που προσφέρει ποικίλες δυνατότητες για την ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων και διαθέτει τόσο ένα γήπεδο γκολφ στην περιοχή Αφάντου, το οποίο πρόσφατα παραχωρήθηκε σε ιδιώτες για την αναβάθμιση και αποκατάσταση των εγκαταστάσεών του, το κλειστό γήπεδο μπάσκετ στο Βενετόκλειο Γυμνάσιο, αλλά και το συγκρότημα αθλητικών εγκαταστάσεων στο Καρακόνερο. Η βελτίωσή τους αναμένεται ότι θα ενισχύσει σημαντικά το τουριστικό προϊόν του νησιού με

ποιοτικότερους επισκέπτες και θα επεκτείνει την τουριστική περίοδο μέχρι και τους χειμερινούς μήνες (Αλεξανδρής, 2017:20-26).

5.2.3 Γαστρονομικός Τουρισμός

Η γαστρονομία αφορά σε προϊόντα που καλλιεργούνται και παράγονται στη χώρα μας και απαρτίζουν τμήμα της ελληνικής παραδοσιακής κουζίνας και διατροφής, όπως για παράδειγμα το κρασί, το λάδι, το μέλι. Στη διάρκεια της έλευσης των ετών, η ελληνική κουζίνα μεταλλάχθηκε σε σημαντικό βαθμό, καθώς επηρεάστηκε από τα προϊόντα που κυριαρχούσαν κάθε εποχή στην τοπική αγορά προερχόμενα από τη γη, τη θάλασσα και τον αέρα, αλλά και τις διατροφικές συνήθειες και προτιμήσεις των λαών με τους οποίους ήρθε σε επαφή. Η έλευση των Μικρασιατών Ελλήνων μετά την καταστροφή του 1922 επενέργησε στην ελληνική και της προσέδωσε χαρακτηριστικά πολιτικής και αστικής μαγειρικής (Καλιπίδης, 2014).

Η κουζίνα των Δωδεκανήσων δέχθηκε επιδράσεις από τον ρωμαϊκό, βυζαντινό, ιταλικό, αραβικό κ.α. πολιτισμό από τους εκάστοτε κατακτητές και κατοίκους των νησιών, που οποίοι με το δικό τους ιδιαίτερο τρόπο ο καθένας επενεργούσαν στη τέχνη, τον πολιτισμό, αλλά και τη διατροφή. Η ροδίτικη κουζίνα διακρίνεται για τα χαρακτηριστικά εδέσματά της, όπως τα πιταρούδια, τις μακαρούνες, το μάτσι, γεύσεις τις οποίες οι ταξιδιώτες αποζητούν όταν φθάνουν στο νησί, πάνω στις οποίες οι σύγχρονοι σεφ πειραματίζονται εφαρμόζοντας νέες τάσεις και τεχνοτροπίες πάντα, όμως, με σεβασμό στην παράδοση και στη χρήση εγχώριων προϊόντων. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου συμμετάσχει σε διεθνείς και εγχώριες Γαστρονομικές Εκθέσεις κάνοντας γνωστά στο ευρύ κοινό παραδοσιακά φαγητά και ποτά. Μέσα απ' αυτές τις δράσεις, η διοίκηση αποσκοπεί στην ανάδειξη του νησιού και των τοπικών προϊόντων παρακινώντας τους ταξιδιώτες να έρθουν να τα γευτούν συνενώνοντας τον τουρισμό με τη γαστρονομία (Βαγιονής & Καφούρος, 2007).

5.2.4 Εκκλησιαστικός Τουρισμός

Ο θρησκευτικός τουρισμός βασίζεται στη θρησκευτική ευαισθησία των ανθρώπων και στην ύπαρξη παραδοσιακών τόπων προσκυνήματος και εκδηλώσεων, όπως θρησκευτικές εορτές και πανηγύρια, στην περιοχή που επισκέπτονται. Η Ελλάδα αποτελεί μια από τις λιγιστές χώρες στον πλανήτη που έχει τη δυνατότητα ανέλιξης αυτής της μορφής τουρισμού δεδομένου πως διαθέτει αμέτρητα μοναστήρια και εκκλησίες μοναδικής αρχιτεκτονικής και τεκμήρια τέχνης και τεχνοτροπίας. Το νησί της Ρόδου περιλαμβάνει ένα μεγάλο αριθμό θρησκευτικών μνημείων όλων των δογμάτων. Η πλειοψηφία τους ανήκει στη βυζαντινή εποχή, αλλά και αρκετά χρονολογούνται κατά την Οθωμανική περίοδο. Τα περισσότερα βρίσκονται σε άσπογη κατάσταση, καθώς διατηρούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Στα μέρη αυτά ο ταξιδιώτης πληροφορείται για τις θρησκευτικές συνήθειες και παραδόσεις συχνά στη γλώσσα του από

ομιλούμενους τη γλώσσα ιερείς. Η θρησκευτική αυτή κληρονομιά των Ροδίων είναι δυνατό ν' αξιοποιηθεί και να στοιχειοθετήσει έναν αξιόλογο πόλο έλξης Ελλήνων και ξένων περιηγητών (Ζορμπάς, 1993).

5.2.5 Θαλάσσιος Τουρισμός

Το είδος αυτό του τουρισμού είναι ιδιαίτερος ευνοϊκό για την Ελλάδα, εξαιτίας των νησιών της, των απέραντων ακτογραμμών της, του εναλλασσόμενου τοπίου της και των προστατευόμενων θαλασσών της. Ο θαλάσσιος τουρισμός αφορά κυρίως στα κρουαζιερόπλοια, τις θαλαμηγούς, τα ιστιοπλοϊκά που καταπλέουν σε όλα τα λιμάνια της, αλλά και τα караβάκια που μεταβιβάζουν τους ταξιδιώτες σε μικρότερες και κοντινές παραθαλάσσιες τοποθεσίες γύρω από το νησί, καθώς και σε κάθε άλλου είδους δραστηριότητα που σχετίζεται με την ψυχαγωγία στα πλαίσια του ελεύθερου χρόνου. (Λογοθέτης, 2013). Τα κρουαζιερόπλοια διασχίζουν τις θάλασσες και χαρίζουν ενδιαφέρουσες εμπειρίες στους επιβάτες τους. Στο θαλάσσιο τουρισμό εντάσσονται και τα ημερόπλοια που διενεργούν καθημερινά δρομολόγια για τη μεταβίβαση των επισκεπτών είτε σε κοντινά λιμάνια είτε σε νησιά της Δωδεκανήσου.

Στη Ρόδο ο θαλάσσιος τουρισμός συνθέτει μια μορφή τουριστικής ανάπτυξης με θετικές προοπτικές στο μέλλον. Ωστόσο, κρίνεται αναγκαία μια περαιτέρω βελτίωσή του και η κατασκευή έργων υποδομής, καθώς αποτελεί ένα σημαίνον μέσο οικονομικής ενίσχυσης και τρόπος διαφήμισης του νησιού καθώς οι επισκέπτες μεταφέρουν τις εντυπώσεις τους στις χώρες τους.

5.2.6 Θεραπευτικός- Τουρισμός Υγείας

Η μορφή αυτή του τουρισμού συνδυάζει τις διακοπές με τη θεραπεία, καθώς το άτομο έχει την ευκαιρία να χαλαρώσει, να ηρεμίσει ψυχικά από το άγχος και την ένταση, αλλά και να θεραπεύσει το σώμα του από πιθανές ασθένειες και χρόνιες παθήσεις που του έχει δημιουργήσει ο σύγχρονος τρόπος διαβίωσης. Το αρχαίο ελληνικό ρητό *νοῦς ὑγίης ἐν σώματι ὑγιεῖ* αποτυπώνει τη σημασία του θεραπευτικού- ιαματικού τουρισμού, ο οποίος προσφέρει σωματική και ψυχική υγεία στους επισκέπτες. Τα ιαματικά λουτρά, γνωστά ήδη από την αρχαιότητα, στοιχειοθετούν ένα μέρος του εθνικού μας πλούτου και διαφέρουν από κάθε άλλου είδους πηγές, καθώς είτε είναι θερμότερα είτε εμπεριέχουν σπάνια θεραπευτικά στοιχεία. Στην Ελλάδα γενικά, αλλά και ειδικότερα στη Ρόδο, υφίστανται πηγές με θεραπευτικές ιδιότητες (Σπαθή, 2000:106-111).

Ο ιαματικός τουρισμός σε πολλές περιπτώσεις προβάλλεται με τη μορφή των κέντρων Spa, που απαρτίζουν κέντρα υγείας και ευεξίας με ευρείες υπηρεσίες. Σε πόλεις με ιαματικές πηγές, αλλά και δίχως τους φυσικούς πόρους διαμορφώθηκαν θέρετρα ιαματικού τουρισμού για την

παροχή αυτών των δραστηριοτήτων οι οποίες εξελίχθηκαν με την αρωγή των νέων τεχνολογιών και την εξειδίκευση των αρμοδίων. Έτσι, σε αυτά τα κέντρα διενεργούνται τόσο ιατρικοί έλεγχοι για εξειδικευμένες ασθένειες και την αποκατάσταση της υγείας του ασθενούς όσο και παρέχεται ένα πλαίσιο ανάπαυσης και χαλαρώματος εκσυγχρονίζοντας τις παραδοσιακές θεραπείες των θεραπευτικών λουτρών απευθυνόμενα στις ανάγκες του σύγχρονου ανθρώπου. Τα θέρετρα αυτά επισκέπτονται τόσο μεσήλικες όσο και νέοι και οικογένειες με παιδιά, καθώς ο ασθενής σταδιακά μετατρέπεται σε περιηγητή που αναζητά τη χαλάρωση και την ηρεμία (Φαρμάκη, 2017).

Σύμφωνα με τη σύγχρονη φιλοσοφία ο θεραπευτικός τουρισμός ενισχύει την ευεξία και την ποιότητα ζωής των ατόμων, καθώς συνθέτει μια καθημερινή έξη περιποίησης του σώματος και του πνεύματος και δεν αφορά σ' ένα πολυτελή τρόπο ζωής, αλλά σ' ένα αναγκαίο κομμάτι του τρόπου διαβίωσης. Στη Ρόδο ο τουρισμός υγείας στοιχειοθετεί μια δυναμική μορφή, που δυστυχώς βρίσκεται σε αδράνεια, καθώς τα υδροθεραπευτήρια που εδράζονται στην Καλλιθέα και κατασκευάστηκαν στην περίοδο της Ιταλοκρατίας παραμένουν αναξιοποίητα εδώ και αρκετά χρόνια, παρόλο που πρόσφατα ανακαινίστηκαν και συντηρήθηκαν (1999-2007) (<https://kallitheasprings.com/el/>).

5.2.7 Μαθητικός Τουρισμός

Ο μαθητικός τουρισμός είχε καθιερωθεί για πολλά έτη ως μια μορφή τουρισμού στο νησί της Ρόδου με χιλιάδες νέους να συρρέουν από κάθε γωνιά της Ελλάδας. Είναι ένας κλάδος με δυναμική προοπτική εξέλιξης, καθώς λαμβάνει χώρα κυρίως σε περιόδους που δεν υπάρχει έντονη τουριστική κίνηση, όπως τους μήνες Μάρτιο- Απρίλιο, αλλά και Νοέμβριο. Τα τελευταία χρόνια διενεργούνται προγράμματα για επισκέψεις μαθητών από το εξωτερικό, γεγονός που θα συνεισφέρει τόσο οικονομικά όσο και ως μέσω διαφήμισης στους τόπους προσέλευσης των μαθητών (Λογοθέτης, 2013).

5.2.8 Οικολογικός- Οικοτουρισμός

Ο οικολογικός τουρισμός εντάσσεται στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης, καθώς είναι μια ήπια μορφή τουριστικής άνθησης. Ο σύγχρονος άνθρωπος αναζητά για τις διακοπές του μια ήρεμη μορφή ξεκούρασης για να αποφύγει τη μαζικοποίηση. Στα μέρη όπου αναπτύσσεται ο αγροτουρισμός, ο επισκέπτης συναντά μικρά και απλοϊκά καταλύματα σε περιοχές κοντά στη φύση, όπου μπορούν να διανυκτερεύσει.

Στη Ρόδο κρίνεται επιτακτική η ανάγκη διαμόρφωσης υποδομών για την ανάπτυξη αυτού του είδους κυρίως σε παραδοσιακούς οικισμούς που απουσιάζουν. Εκεί ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με τους φυσικούς πόρους της περιοχής, συγκεντρώνει εμπειρίες και διενεργεί

ερευνητικές φυσιολατρικές εξορμήσεις και ενασχολήσεις καταλυτικά για την προστασία του (Λογοθέτης, 1997).

5.2.9 Πολιτιστικός- Πολιτισμικός Τουρισμός

Μια μορφή τουρισμού, που έχει τις ρίζες της στην αρχαιότητα είναι ο πολιτιστικός-περιηγητικός τουρισμός, ο οποίος συνδέει τον επισκέπτη με τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα της περιοχής και γενικότερα την πολιτιστική του κληρονομιά (Κλάδου, 2017: 490- 494).

Το νησί της Ρόδου χαρακτηρίζεται από την πλούσια πολιτιστική του κληρονομιά. Ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να γνωρίσει την ιστορία, στοιχεία για τους γηγενείς κατοίκους του, τις τέχνες και τα γράμματα που αναπτύχθηκαν, τα τοπικά γευστικά προϊόντα του, τα ήθη και τα έθιμα, αλλά και τη μορφολογία της περιοχής. Ακόμη στα πλαίσια του πολιτισμικού τουρισμού εμπειρ κλείονται θεατρικές και μουσικές εκδηλώσεις, προβολή κινηματογραφικών ταινιών, επισκέψεις σε αρχαιολογικά μέρη και τοπία κ.α. (Παπαβασιλείου, 2015).

5.2.10 Συνεδριακός- Εκθεσιακός Τουρισμός

Ο συνεδριακός τουρισμός αφορά σε ένα είδος επαγγελματικού τουρισμού που συνδυάζει την εργασία με την ανάπαυλα και ψυχαγωγία, καθώς περιλαμβάνει τη διοργάνωση συνεδρίων και διεθνών εκθέσεων σε περιοχές που διαθέτουν και άλλες δυνατότητες. Η ανάπτυξή του προϋποθέτει τόσο τουριστική υποδομή, μεταβολή του θεσμικού παλίσιου, αλλά και εξειδικευμένου προσωπικού. Ο συνεδριακός τουρισμός προωθείται στα ίδια πλαίσια με το μαζικό τουρισμό λόγω του οργανωμένου προγράμματός του και του αριθμού των συμμετεχόντων συνέδρων, οι οποίοι, ωστόσο, διαθέτουν παιδεία και εκδηλώνουν την ευαισθησία τους απέναντι στο περιβάλλον και την προστασία του. Επιπλέον, η μορφή αυτή τουρισμού διενεργείται σε περιόδους εκτός της τουριστικής αιχμής συμβάλλοντας στην οικονομική ενίσχυση του τόπου, την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, αλλά και στην προβολή του στις χώρες προσέλευσης των επισκεπτών θέτοντας τις βάσεις για μελλοντικές συνεργασίες, αλλά και περιηγήσεις των ίδιων και των οικείων τους. Στη Ρόδο, ο συνεδριακός τουρισμός ακμάζει τα τελευταία χρόνια και πολλές ξενοδοχειακές μονάδες έχουν διαμορφώσει ειδικούς συνεδριακούς χώρους, οι οποίοι όμως σκόπιμο θα ήταν ν' αναβαθμιστούν και να εκσυγχρονιστούν (Γκρίμπα, 2017:365-370).

Κεφάλαιο 6°: SWOT Ανάλυση

Η SWOT ανάλυση συνθέτει ένα όργανο του μάρκετινγκ για τη μελέτη του εσωτερικού περιβάλλοντος, δηλαδή εγγράφονται οι Δυνάμεις (Strengths), οι Αδυναμίες (Weaknesses), το εξωτερικό περιβάλλον που αφορά στις Ευκαιρίες (Opportunities) ανάπτυξης και οι Απειλές (Threats). Το περιβάλλον αυτό μπορεί να αφορά σε μία οικονομική οργάνωση, έναν οργανισμό ή και μία ολόκληρη περιοχή (Humphrey, 2005).

Η SWOT ανάλυση της Ρόδου αφορά στα εξής:

Δυνάμεις (Strengths)

- ✓ *Φυσικό Περιβάλλον* με άφθονους φυσικούς πόρους, ποικίλες ακρογιαλιές, όπως ερημικές, κοσμοπολίτικες, οργανωμένες, αμμώδεις, με βότσαλα, από τις ωραιότερες στην Ελλάδα και βραβευμένες με 31 «Γαλάζιες σημαίες».
- ✓ Οικονομικά προσιτή επιλογή για όλους.

- ✓ Ανοδική κλίση αφίξεων και εσόδων τις τελευταίες δεκαετίες, αλλά και αύξηση πωλήσεων και κερδών για τις τοπικές επιχειρήσεις.
- ✓ Παροχή όλων των μορφών τουρισμού.
- ✓ Εύκρατο μεσογειακό κλίμα με μεγάλη ηλιοφάνεια όλη τη διάρκεια του έτους με ιδιαίτερα δροσερό καλοκαίρι και ήπια χειμερινή περίοδο.
- ✓ Σημαντική πολιτιστική ιστορία και κληρονομία με την Παλιά Πόλη ν' απαρτίζει μνημείο της UNESCO. Ξακουστή για τον ΚΟΛΟΣΣΟ, ένα από τα 7 θαύματα της αρχαιότητας, αλλά και πληθώρα άλλων μνημείων και φυσικών αξιοθέατων, όπως το λιμανάκι του Άντονι Κουίν.
- ✓ Υποδομές σε υψηλού επιπέδου ξενοδοχεία και καταλύματα όλων των κατηγοριών, σύγχρονα και παραδοσιακά, άψογο και εκπαιδευμένο προσωπικό, μαρίνες για τη φιλοξενία 300 και πλέον σκαφών, αθλητικές εγκαταστάσεις για διοργάνωση αγώνων, μικρές και μεγάλες μονάδες παραγωγής κρασιού επισκέψιμες από τους τουρίστες.
- ✓ Ολοκλήρωση της Νέας Μαρίνας για προσέλευση εύπορων επισκεπτών ιδιωτικών σκαφών.
- ✓ Προορισμός που προσφέρει ασφάλεια στους επισκέπτες.
- ✓ Παγκοσμίως καταξιωμένος προορισμός σύμφωνα με το Trip Advisor μέσα στους 5 καλύτερους στον κόσμο.
- ✓ Ένα από τα καλύτερα μέρη του πλανήτη για οπαδούς του windsurfing.
- ✓ Ευκολία πρόσβασης τόσο από τη θάλασσα όσο και αεροπορικώς.

Αδυναμίες (Weaknesses)

- ✓ Συσσώρευση απορριμμάτων τους καλοκαιρινούς μήνες μέσα και γύρω από τους κάδους και ανεπαρκής ύπαρξη κάδων ανακύκλωσης.
- ✓ Κακοσυντηρημένο δίκτυο μετακινήσεων κυρίως στην πόλη της Ρόδου αλλά και έλλειψη ταξί κατά την τουριστική περίοδο σε αντίθεση με τη χειμερινή περίοδο που πλεονάζουν.
- ✓ Περιορισμένος αριθμός μέσων και δρομολογίων μέσων μαζικής μεταφοράς.
- ✓ Κυκλοφοριακά ζητήματα, λιγοστοί χώροι στάθμευσης και δημοσίων χώρων υγιεινής.
- ✓ Μέτριο ποσοστό επαναλαμβανόμενων περιηγητών (30%).
- ✓ Μικρής διάρκειας τουριστική περίοδος.

Ευκαιρίες (Opportunities)

- ✓ Μετουσίωση του πολιτισμού σε μοχλό ανόδου του τουριστικού προϊόντος του νησιού.
- ✓ Ανάληψη ανακατασκευής και ανάπλασης του Διεθνούς Αερολιμένα Ρόδου «Διαγόρας» από την εταιρεία Fraport για την καλύτερευση της παροχής υπηρεσιών και εξυπηρέτησης των επισκεπτών.
- ✓ Προσέλκυση επενδυτών σε έργα υποδομών, όπως αθλητικών εγκαταστάσεων και πολυτελών καταλυμάτων.
- ✓ Περαιτέρω αξιοποίηση των αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως τα γήπεδα golf στην παραλία Αφάντου, για την προσέλκυση επισκεπτών μέσω εναλλακτικών δράσεων.
- ✓ Διαμόρφωση εναλλακτικών μορφών τουρισμού για την ανάδειξη του τουριστικού προϊόντος του νησιού και παράταση της διάρκειας της τουριστικής περιόδου.

- ✓ Σωστή διαχείριση της πανδημίας και τήρηση των πρωτοκόλλων για την προστασία από τον Covid- 19 σε όλες τις δημόσιες και ιδιωτικές δομές (Ροδιακή 21.01.22)
- ✓ Επανεκκίνηση και ανάκαμψη του θαλάσσιου τουρισμού μέσω της αγοράς των κρουαζιερόπλοιων (Ροδιακή 06.11.21 & 19.01.22).
- ✓ Άμεση διασύνδεση του νησιού με όλες τις διεθνείς χώρες προσέλευσης επισκεπτών μέσω επιπλέον πτήσεων charter (Ροδιακή 20.01.22).
- ✓ Παρουσία της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου στις διεθνείς εκθέσεις τουρισμού στη διάρκεια της τελευταίας 5ετίας.
- ✓ Καθιέρωση της Ρόδου ως πρώτου βιώσιμου τουριστικού προορισμού με τη σύμπραξη της Περιφέρειας και του διεθνούς ταξιδιωτικού οργανισμού TUI μέσω του σχεδίου “The Rhodes Co- Lab Project” (Ροδιακή 21.01.22).
- ✓ Αναζήτηση νέων αγορών.

Απειλές (Threats)

- ✓ Η πλειοψηφία των επισκεπτών διενεργεί κρατήσεις μέσω των tour operators.
- ✓ Υψηλός ανταγωνισμός τιμών και παροχών από άλλους προορισμούς, όπως η Τουρκία, η Αίγυπτος και η Τυνησία.
- ✓ Χρειώδης τουριστική προβολή του νησιού στο εξωτερικό.
- ✓ Μείωση των εγχώριων περιηγητών.
- ✓ Στροφή tour operators σε άλλους προορισμούς με αντίστοιχο τουριστικό προϊόν, όπως η Μάλτα, η Σενεγάλη, η Ισπανία και η Πορτογαλία.
- ✓ Εξάπλωση της παροχής All Inclusive και απομόνωση των επισκεπτών στα τουριστικά θέρετρα.
- ✓ Αποτύπωση φαινομένων κερδοσκοπίας και εκμετάλλευσης των ξένων σε περιόδους υψηλής τουριστικής ζήτησης
- ✓ Η πτώχευση αεροπορικών εταιρειών και διεθνών tour operator, όπως Thomas Cook, XL Leisure Group, Jet Reisen GmbH.
- ✓ Έλλειψη χρηματοδότησης μεγάλων κρατικών έργων για την προσέλκυση επισκεπτών στο νησί.

Μέρος 2^ο:

Ερευνητικό

Κεφάλαιο 7^ο: Μεθοδολογία της Έρευνας

7.1 Σχεδιασμός της Έρευνας

Η παρούσα εργασία για την επίτευξη των στόχων της και την απόκριση στα ερωτήματα που τέθηκαν χρησιμοποίησε για τη συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών ποικίλες τεχνικές. Πιο συγκεκριμένα, διενεργήθηκε πρωτογενής έρευνα με τη χρήση ερωτηματολογίου και δευτερογενής μελέτη με την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας, ελληνόγλωσσης- ξενόγλωσσης, αλλά και της αρθρογραφίας για τον προσδιορισμό των εννοιών, των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και γενικότερα του προϊόντος του νησιού, όπως και πλήθους στατιστικών ερευνών

όσον αφορά στην επισκεψιμότητα της Ρόδου από τους περιηγητές. Τέλος, για την ανάλυση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε στατιστικό πρόγραμμα και το Microsoft Office Excel.

7.2 Εργαλείο της Έρευνας

Για τη συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο, καθώς αποτελεί τόσο έναν εύχρηστο όσο και οικείο τρόπο συλλογής δεδομένων απαλλαγμένο από χρονική πίεση. Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από 2 μέρη. Το πρώτο αφορά στην συλλογή προσωπικών στοιχείων κοινωνικών και δημογραφικών, ενώ το δεύτερο απαρτίζεται από 20 ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου όσον αφορά στην υπάρχουσα τουριστική ανάπτυξη, αλλά και στις προοπτικές εξέλιξης του τουριστικού προϊόντος της Ρόδου. Το ερωτηματολόγιο είχε τη μορφή αυτό-συμπλήρωσης και διανεμήθηκε τόσο δια ζώσης, όσο και μέσω του Διαδικτύου. Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσής του ήταν 10-15'. Επιπλέον, διενεργήθηκε SWOT Analysis με βάση τα διαθέσιμα βιβλιογραφικά και στατιστικά στοιχεία για την προσέλευση επισκεπτών, αλλά και την ανάπτυξη υποδομών στο νησί.

7.3 Δείγμα

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε Έλληνες κατοίκους που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό, αλλά και ανθρώπους που επιθυμούσαν να απαντήσουν, καθώς άμεσα ή έμμεσα το τουριστικό προϊόν έχει απότοκο στην επαγγελματική τους δραστηριότητα, και επισκέπτες της περιφερειακής κοινότητας της Ρόδου σε ένα σύνολο 150 ατόμων.

7.4 Διενέργεια της Έρευνας και συγκέντρωση στοιχείων

Η συλλογή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε σε ένα διάστημα διάρκειας 2 μηνών από το Δεκέμβριο έως τον Ιανουάριο του 2022. Κατά τη διανομή του ερωτηματολογίου διασαφηνιζόταν στους συμμετάσχοντες η ανωνυμία, ο σκοπός της έρευνας και η εθελούσια συμπλήρωσή του προφορικά, αλλά και εγγράφως στην αρχική σελίδα του ερωτηματολογίου.

7.5 Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων

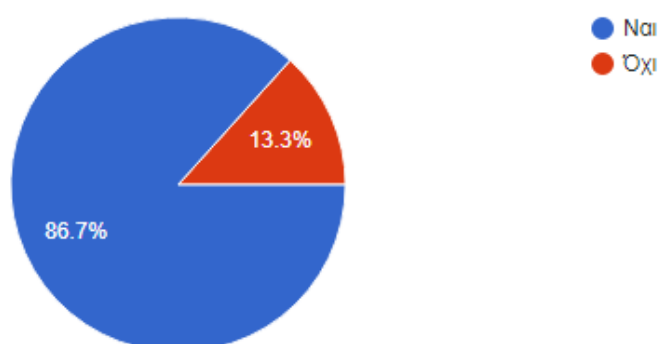
Έπειτα από τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από τους συμμετάσχοντες διενεργήθηκε έλεγχος της εγκυρότητας των αποτελεσμάτων και η κωδικοποίηση των μεταβλητών. Στη συνέχεια τα στοιχεία εισήχθησαν στο στατιστικό πρόγραμμα SPSS και στο Microsoft Office Excel για τη διαμόρφωση πινάκων και διαγραμμάτων.

Κεφάλαιο 8^ο: Αποτελέσματα

Στο παρόν κεφάλαιο εγγράφονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν αναφορικά με τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στα ερωτηματολόγια. Τα ερευνητικά δεδομένα αποτυπώνονται με γραφήματα και οι απαντήσεις όσον αφορά στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου παρατίθενται συνολικά.

Συμμετέχοντες

Το ερωτηματολόγιο διαμοιράστηκε σε 150 άτομα. Σε αυτό απάντησε ένα ποσοστό 86.7%, ενώ το 13.3% απάντησε αρνητικά.

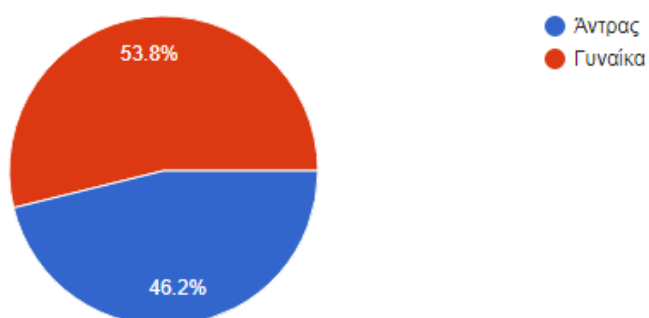

Γράφημα 8.1: Συμμετέχοντες στην έρευνα.

Προσωπικά Στοιχεία

Φύλο

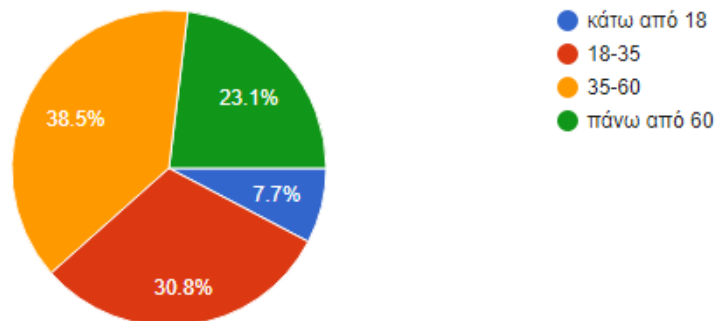
Στην έρευνα ανταποκρίθηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό γυναίκες (53.8%) και άντρες (46.2%) με τις γυναίκες να υπερτερούν κατά 7.6%.

Γράφημα 8.2: Φύλο ατόμων που συμμετείχαν.

Ηλικία

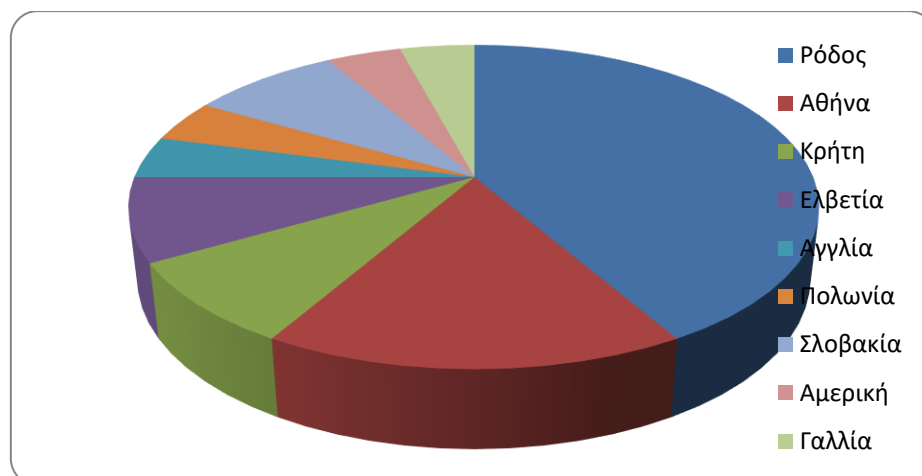
Από τους ερωτηθέντες το μεγαλύτερο ποσοστό, 38.5%, ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 35-60 ετών, το 30.8% εντάσσεται στην ηλικία των 18-35 ετών, ακολουθούν οι ηλικίες άνω των 60 ετών με 23.1%, ενώ ένα μικρό ποσοστό 7.7% είναι κάτω των 18 ετών.

Γράφημα 8.3: Ηλικία ατόμων που συμμετείχαν.

Τόπος Κατοικίας

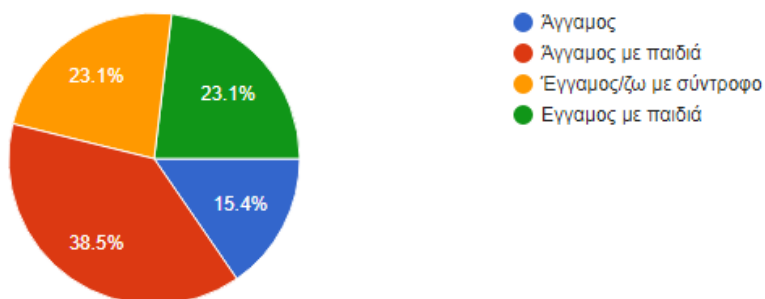
Στην έρευνα συμμετείχαν άτομα από την Ελλάδα και συγκεκριμένα η πλειοψηφία αφορά στη Ρόδο και στην Αθήνα, αλλά και από την Κρήτη, όπως και χώρες του εξωτερικού, ήτοι Ελβετία, Αγγλία, Πολωνία, Σλοβακία, Αμερική και Γαλλία. Το μεγάλο ποσοστό συμμετεχόντων από τη Ρόδο έγκειται στο γεγονός ότι μεγάλη μερίδα των κατοίκων ασχολείται με τον τουρισμό και δείχνει ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος και την επιθυμία προσέλκυσης επισκεπτών.

Γράφημα 8.4: Τόπος κατοικίας.

Οικογενειακή κατάσταση

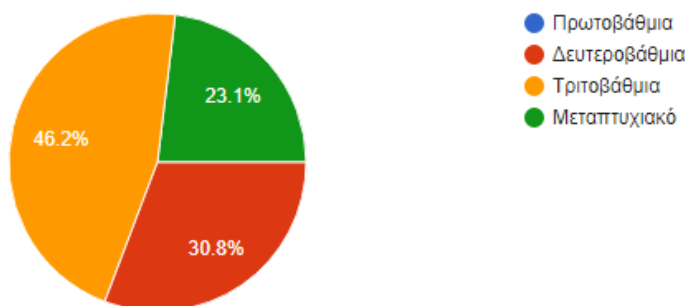
Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι άγαμοι με παιδιά (38.5%), ενώ ακολουθούν με ίσο ποσοστό οι έγγαμοι με ή δίχως παιδιά (23.1%) και οι άγαμοι με 15.4%.

Γράφημα 8.5: Οικογενειακή κατάσταση.

Επίπεδο Εκπαίδευσης

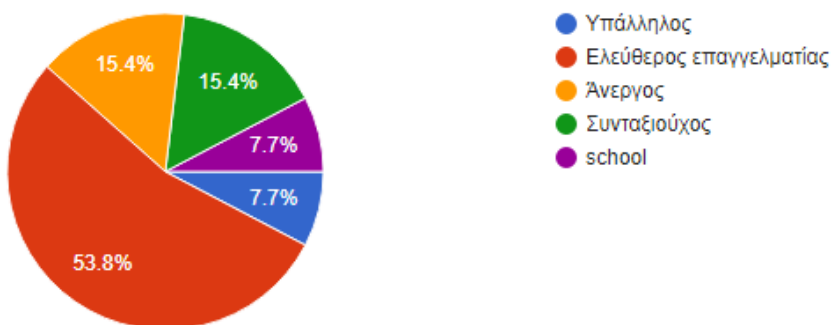
Από τους ερωτηθέντες η πλειοψηφία έχει ολοκληρώσει σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, 46.2%, ακολουθούν οι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, 30.8%, και ένα σημαντικό ποσοστό, 23.1%, είναι κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων.

Γράφημα 8.6: Επίπεδο εκπαίδευσης.

Επαγγελματική κατάσταση

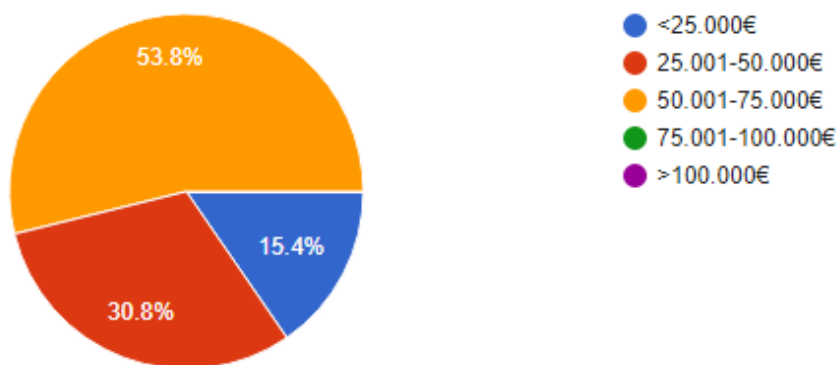
Το μέγιστο ποσοστό των ατόμων που ερωτήθηκαν είναι ελεύθεροι επαγγελματίες με επιχειρήσεις ή γραφεία παροχής υπηρεσιών (53.8%), έπονται με ίσο ποσοστό οι συνταξιούχοι και οι άνεργοι (15.4%), ενώ ακολουθούν οι υπάλληλοι και οι εκπαιδευόμενοι/-ες με 7.7%.

Γράφημα 8.7: Επαγγελματική κατάσταση.

Οικογενειακό εισόδημα

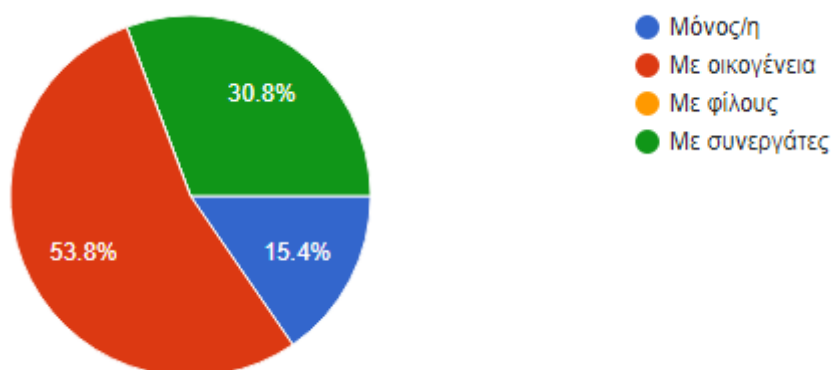
Το 53.8% δηλώνει πως τα ετήσια έσοδά του κυμαίνονται από 50.000 έως 75.000 ευρώ, το 30.8% έχει εισοδήματα από 25.000 έως 50.000 ευρώ ετησίως και το 15.4% έχει απολαβές μικρότερες των 25.000 ευρώ.

Γράφημα 8.8: Επίπεδο εκπαίδευσης.

Τρόπος ταξιδιού

Το μεγαλύτερο μέρος των ανταποκρινομένων δήλωσε ότι ταξιδεύει είτε με την οικογένειά του (53.8%) ή με συνεργάτες (30.8%) και το ποσοστό 15.4% κάνουν ταξίδια δίχως συντροφιά.

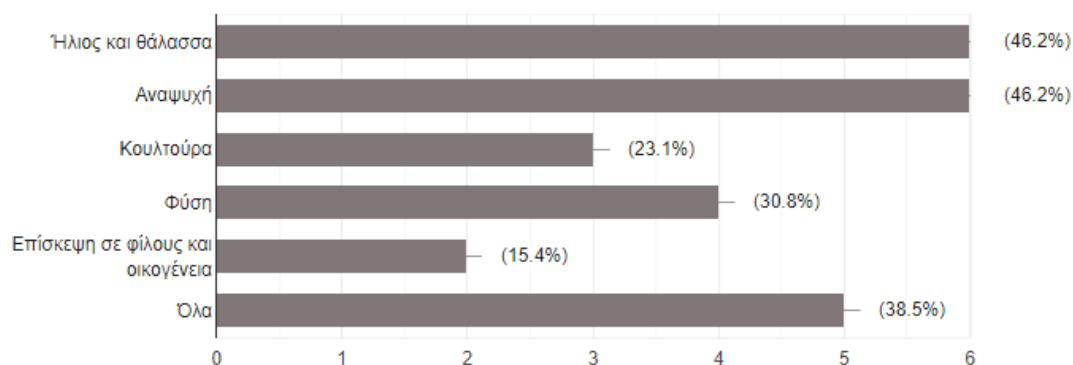

Γράφημα 8.9: Τρόπος ταξιδιού.

Απόψεις για την τουριστική ανάπτυξη της Ρόδου

Λόγοι επίσκεψης

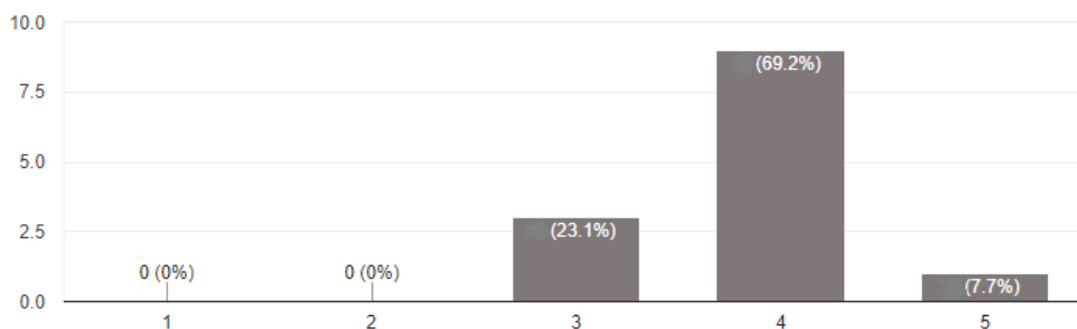
Όσον αφορά στην επισκεψιμότητα του νησιού, κύριοι λόγοι αποτελούν ο συνδυασμός ήλιου και θάλασσας, όπως και η επιθυμία αναψυχής με ποσοστό 46.2%. Το 30.8% αναφέρει πως έρχεται στο νησί για το φυσικό περιβάλλον, το 23.1% για τον πολιτισμό, το 15.4% για να επισκεφθεί φίλους και συγγενείς, ενώ το 38.5% δηλώνει πως ο λόγος επίσκεψής του είναι ο συγκερασμός όλων των παραπάνω.

Γράφημα 8.10: Λόγοι επίσκεψης.

Τουριστική ανάπτυξη της περιοχής και επίδρασή της στην επισκεψιμότητα

Ένα μεγάλο ποσοστό (69.2%) επισημαίνει ότι η τουριστική ανάπτυξη της Ρόδου συμβάλλει θετικά στην απόφασή των τουριστών να επισκεφθούν το νησί, το 23.1% θεωρεί ότι παίζει κάποιο ρόλο και το 7.7% δηλώνει ότι είναι ένας καθοριστικός παράγοντας για να επιλέξουν αυτό τον τουριστικό προορισμό.

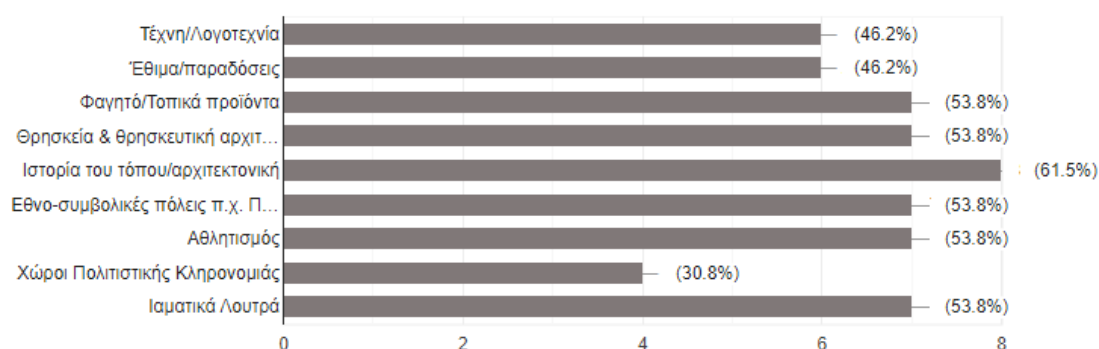

Γράφημα 8.11: Τουριστική ανάπτυξη του νησιού.

Πολιτιστικά στοιχεία περιοχής

Στην ερώτηση αναφορικά με τα πολιτιστικά στοιχεία της Ρόδου που ελκύουν το ενδιαφέρον των τουριστών αφορά σε 61.5% στην ιστορία και την αρχιτεκτονική του νησιού, το 53.8% στο φαγητό και την τοπική παραγωγή προϊόντων, στη θρησκεία και τη θρησκευτική αρχιτεκτονική,

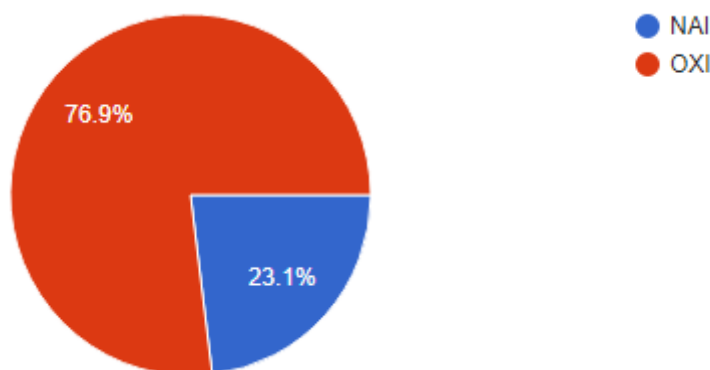
στην Παλιά Πόλη, ως σύμβολο του νησιού, στον αθλητισμό και στα ιαματικά λουτρά. Επίσης, πόλο έλξης αποτελούν με 46.2% η τέχνη, τα έθιμα και οι παραδόσεις και με 30.8% οι χώροι πολιτιστικής κληρονομιάς.

Γράφημα 8.12: Πολιτιστικά στοιχεία περιοχής.

Εξοικείωση με τον όρο εναλλακτικός τουρισμός

Ένα μεγάλο ποσοστό 76.9% δεν έχει κατανοήσει την έννοια του εναλλακτικού τουρισμού εμμένοντας στη μορφή της μαζικής τουριστικής ανάπτυξης και προσέλκυσης περιηγητών. Μόνο το 23.1% έχει αντιληφθεί τον όρο εναλλακτικός τουρισμός.

Γράφημα 8.13: Εξοικείωση με τον εναλλακτικό τουρισμό.

Κατανόηση του όρου εναλλακτικός τουρισμός

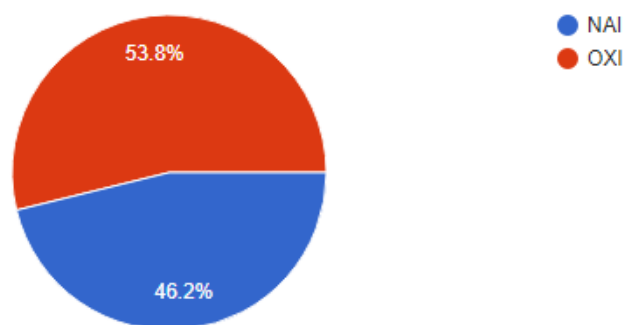
Όσον αφορά στην αντίληψη της εναλλακτικής μορφής του τουρισμού μόνο το 30.8% κατανοεί την ευρεία μορφή του η οποία συμπυκνώνει ποικίλες πολιτιστικές και πολιτισμικές μορφές, όπως ήθη, έθιμα, παράδοση, θρησκεία, γαστρονομία και πολιτιστική κληρονομιά. Το 69.2% κατανοεί τη στενή προσέγγισή του με την εστίαση σε συγκεκριμένα πολιτιστικά γεγονότα, χώρους κ.α.

Γράφημα 8.14: Κατανόηση του εναλλακτικού τουρισμού.

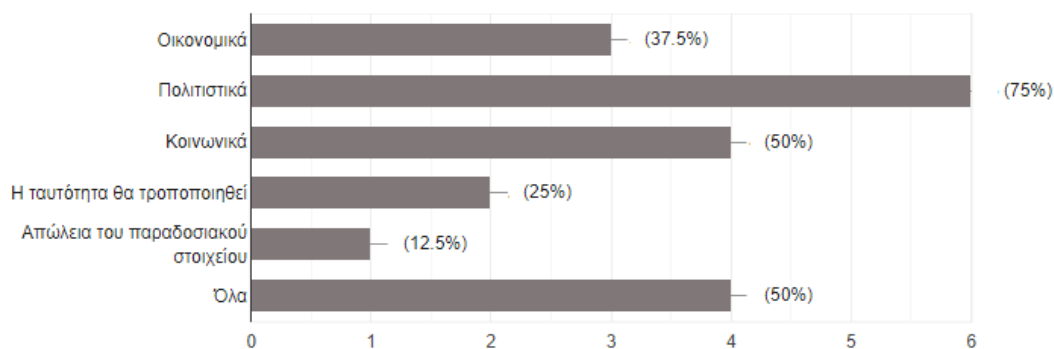
Επιπτώσεις εναλλακτικού τουρισμού

Στο ερώτημα σχετικά με τις επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού, οι διαφορές στα ποσοστά παρουσίασαν μικρή απόκλιση, καθώς το 53.8% θεωρεί ότι δεν έχει αρνητική επενέργεια και το 46.2% κρίνει ότι επιβαρύνει αρνητικά τις περιοχές εφαρμογής του.

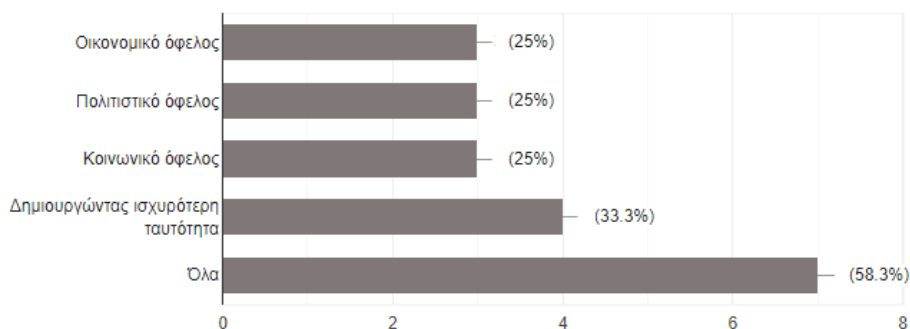
Γράφημα 8.15: Επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού.

Μάλιστα, όσοι απάντησαν θετικά προσδιόρισαν τις αρνητικές επιπτώσεις στον τομέα του πολιτισμού (75%), σε κοινωνικό (50%) και οικονομικό επίπεδο (37.5%), τροποποίηση ταυτότητας (25%) και απώλεια των χαρακτηριστικών της παράδοσης (12.5%), αλλά και ένα 50% υποστηρίζει πως ο εναλλακτικός τουρισμός επενεργεί αρνητικά σε όλα τα προαναφερθέντα.

Γράφημα 8.16: Αρνητικές Επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού.

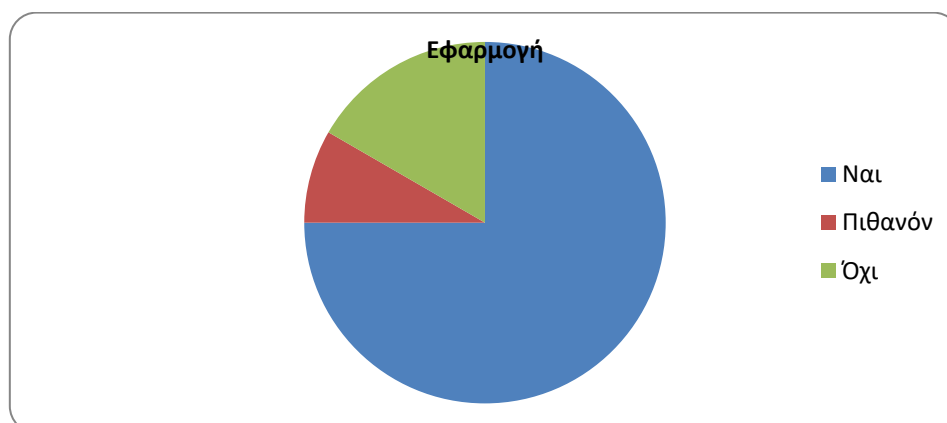
Αντιθέτως, κάποιιοι θεωρούν ότι ο εναλλακτικός τουρισμός θα έχει θετικό απότοκο στην περαιτέρω ανάπτυξη μιας περιοχής με ποσοστό 33.3% στην ενίσχυση της ταυτότητας σε τοπικό επίπεδο, 25% στην οικονομική ενδυνάμωση, στο πολιτιστικό και κοινωνικό όφελος. Το 58.3% ισχυρίζεται ότι μια εναλλακτική μορφή τουριστικής ανάπτυξης θα συνδράμει ενισχυτικά σε όλους τους προαναφερθέντες τομείς.

Γράφημα 8.17: Θετικές Επιπτώσεις του εναλλακτικού τουρισμού.

Εφαρμογή εναλλακτικού τουρισμού στη Ρόδο

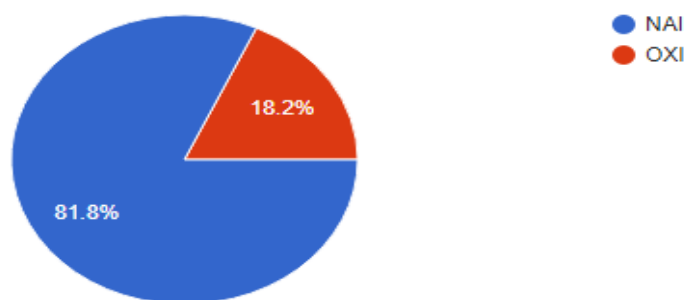
Όσον αφορά στο νησί της Ρόδου, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο εναλλακτικός τουρισμός είναι δυνατό να εφαρμοστεί (75%), ενώ ένα μικρό ποσοστό εκτιμά ότι δεν είναι εφικτή η εφαρμογή του (17%) και το 8% φρονεί ότι είναι πιθανή.

Γράφημα 8.18: Εφαρμογή εναλλακτικού τουρισμού στη Ρόδο.

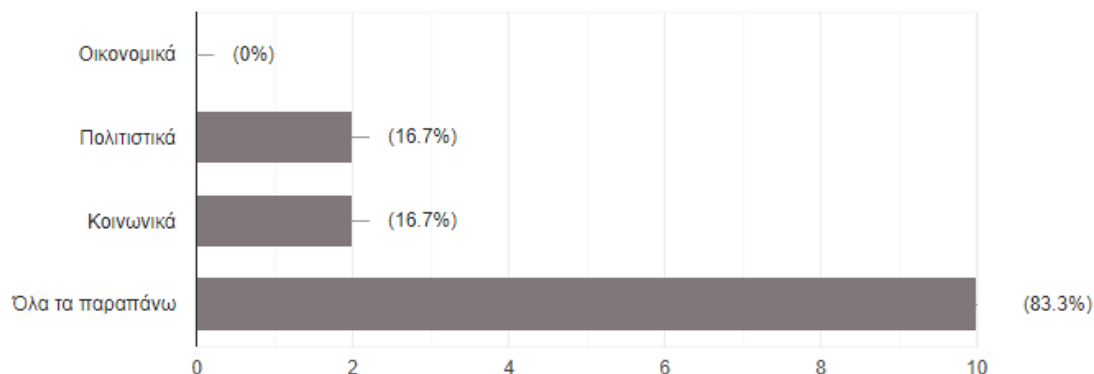
Επιπτώσεις Εναλλακτικού Τουρισμού στη Ρόδο

Αξίζει να σημειωθεί ότι το 81.8% πρεσβεύει πως ο εναλλακτικός τουρισμός στη Ρόδο θα επιφέρει την περαιτέρω ανάπτυξη του, ενώ μόλις το 18.2% πιθανολογεί πως δε θα υπάρξει κάποια ουσιώδης βελτίωση.

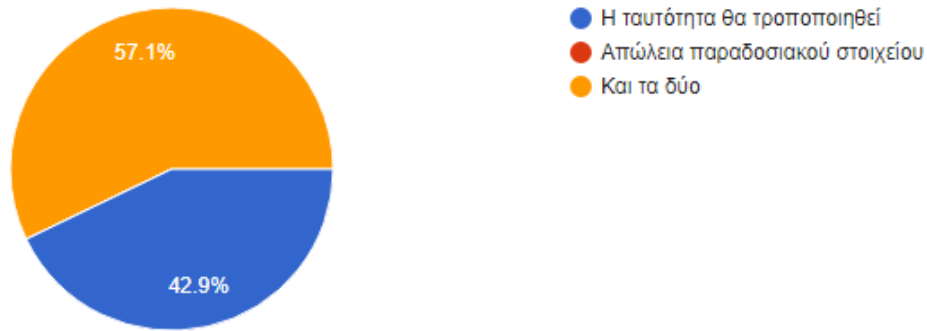
Γράφημα 8.19: Συμβολή στην περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη του νησιού της Ρόδου.

Οι τομείς που θα επηρεαστούν θετικά αφορούν τόσο στην οικονομία, όσο και στον πολιτισμό και στην κοινωνία, όπως φρονεί το 83.3%.

Γράφημα 8.20: Τομείς ανάπτυξης του νησιού της Ρόδου λόγω του εναλλακτικού τουρισμού.

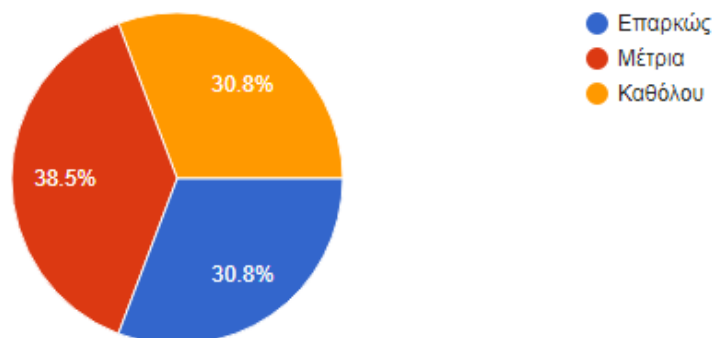
Ωστόσο, όσοι απάντησαν αρνητικά θεωρούν ότι οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού και η εφαρμογή τους στο νησί κρίνουν ότι θα επηρεαστούν δυσμενώς η ταυτότητα των κατοίκων σε ποσοστό 42.9%, ενώ το 57.1% δηλώνει ότι θα υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις, καθώς ενδέχεται να χαθούν και τα παραδοσιακά στοιχεία της περιοχής.

Γράφημα 8.21: Αρνητικές επιπτώσεις λόγω του εναλλακτικού τουρισμού.

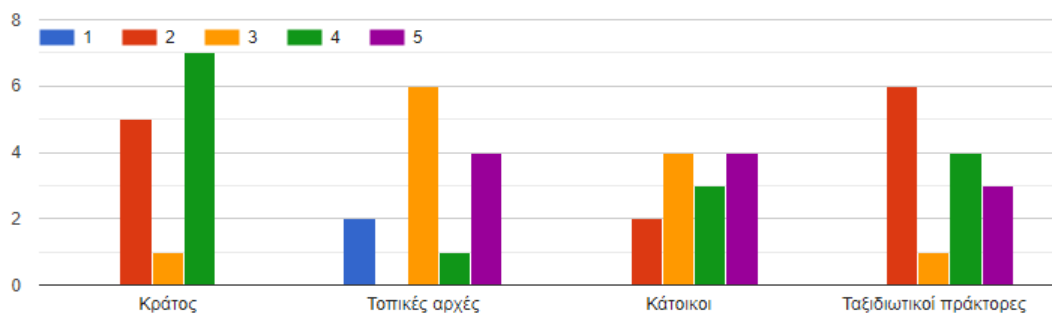
Αρμόδιοι Φορείς για Επενδύσεις όσον αφορά στο τουριστικό προϊόν

Στην ερώτηση αν οι τοπικές αρχές οφείλουν να επενδύσουν στην περιοχή του εναλλακτικού τουρισμού το ποσοστό ανέρχεται στο 100% με καταφατική απάντηση, ενώ αναφορικά με την έως τώρα επενδυτική αρωγή τους οι απαντήσεις δεν παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις, καθώς το 38.5% αποφαινεται ότι οι επενδύσεις σε επίπεδο αρχών είναι μέτριες και το 30.8% αξιολογεί αφενός ότι είναι επαρκείς και αφετέρου ότι δεν έχουν γίνει χρηματοδοτήσεις στον τομέα αυτό.

Γράφημα 8.22: Επενδύσεις των τοπικών αρχών στον τομέα του εναλλακτικού τουρισμού.

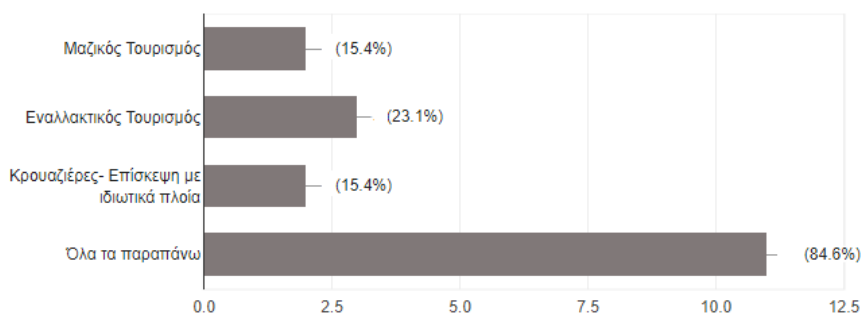
Όσον αφορά στους υπεύθυνους αρμόδιους φορείς τουριστικής ανάπτυξης το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει το κράτος, ακολουθούν οι τοπικές αρχές και οι ταξιδιωτικοί πράκτορες, αλλά και οι κάτοικοι ως ιδιώτες φέρουν μερίδιο της ευθύνης.

Γράφημα 8.23: Υπεύθυνοι φορείς τουριστικής ανάπτυξης.

Μορφές Τουρισμού

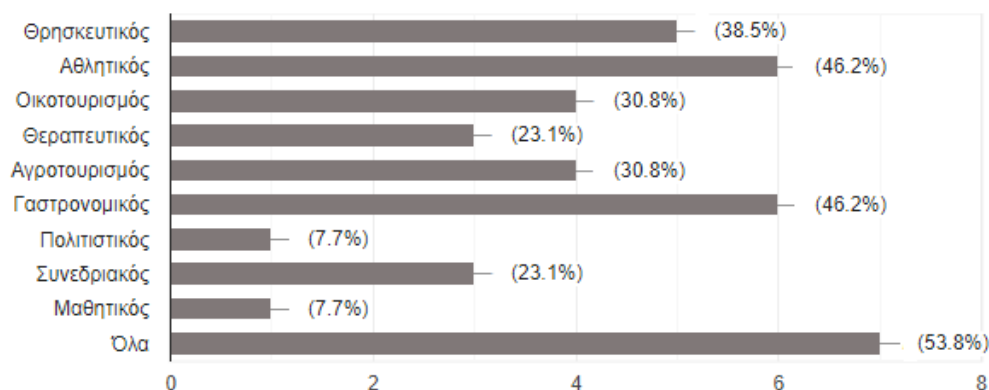
Σχετικά με τις μορφές τουρισμού που δύνανται να εφαρμοστούν στο νησί της Ρόδου, το 84.6% θεωρεί ότι τόσο ο μαζικός τουρισμός (15.4%), ο εναλλακτικός τουρισμός (23.1%), όσο και η μετάβαση με κρουαζιερόπλοια ή ιδιωτικά σκάφη (15.4%) είναι επιτεύξιμες.

Γράφημα 8.24: Μορφές Τουρισμού.

Τομείς ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού

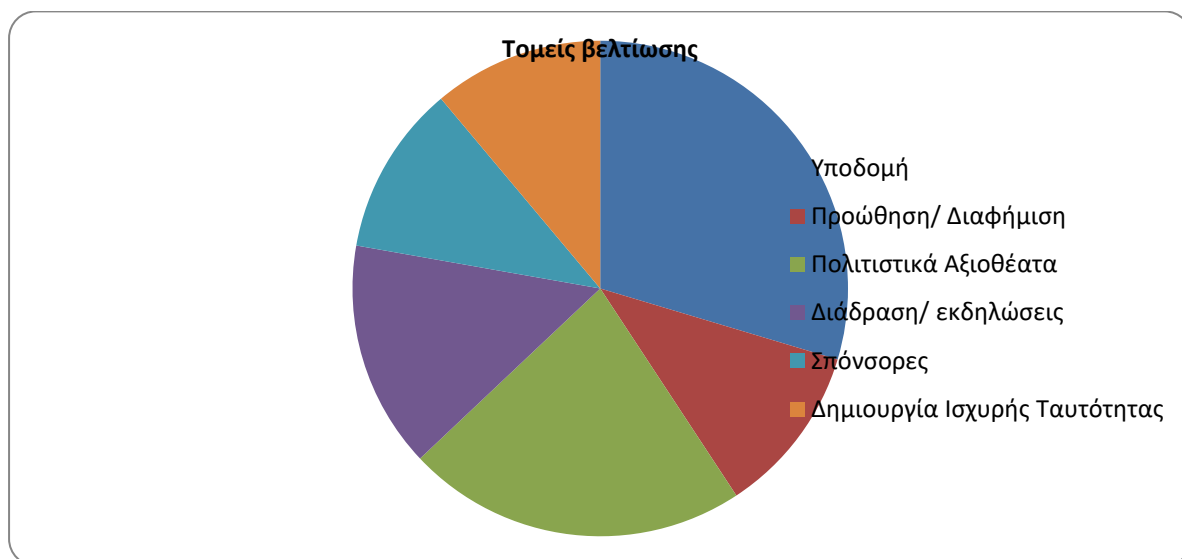
Ως προς την ερώτηση για τους τομείς ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού που μπορούν να ευδοκιμήσουν στη Ρόδο το 53.8% απάντησε πως υπάρχει δυνατότητες για ποικίλες μορφές, όπως θρησκευτικός (38.5%), αθλητικός και γαστρονομικός (46.2%), οικοτουρισμός και αγροτουρισμός (30.8%), θεραπευτικός και συνεδριακός (23.1%), πολιτιστικός και μαθητικός (7.7%).

Γράφημα 8.25: Τομείς ανάπτυξης εναλλακτικού τουρισμού.

Τομείς βελτίωσης όσον αφορά στο τουριστικό προϊόν

Στο ερώτημα αναφορικά με τους τομείς που χρήζουν βελτίωσης, το 33% αφορά στις υποδομές, το 22% στα πολιτιστικά αξιοθέατα, το 15% στη διοργάνωση εκδηλώσεων, το 11% στη διαμόρφωση ισχυρής ταυτότητας, σε τομείς προώθησης του τουριστικού προϊόντος και στους σπόνσορες

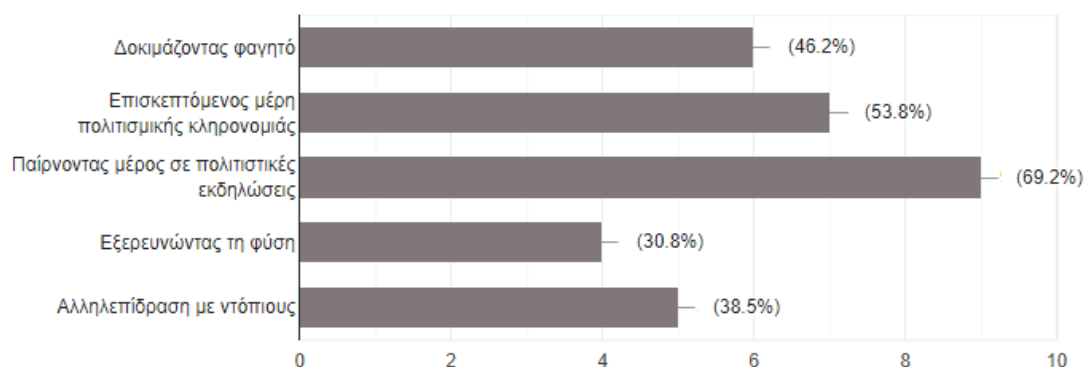

Γράφημα 8.26: Τομείς βελτίωσης του τουριστικού προϊόντος.

Δραστηριότητες που θα συμβάλλουν στη διαμόρφωση «τακτικών επισκεπτών» και «πρεσβευτών» της Ρόδου στο εξωτερικό

Σχετικά με τις δράσεις οι οποίες είναι δυνατό να συμβάλλουν στην ανάπτυξη στενών δεσμών των επισκεπτών με τη Ρόδο και θα γίνουν αρωγοί στην προώθησή της στο εξωτερικό, το 69.2% θεωρεί πως το καταλληλότερο μέσο είναι η μέθεξη στις πολιτιστικές εκδηλώσεις, το 53.8% με τη μετάβαση σε τόπους πολιτιστικής κληρονομιάς, το 46.2% δοκιμάζοντας την τοπική κουζίνα

και γαστρονομία, το 38.5% μέσω της αλληλεπίδρασης με τους γηγενείς και το 30.8% με την εξερεύνηση της φύσης.

Γράφημα 8.27: Δραστηριότητες προώθησης του νησιού μέσω των περιηγητών.

Δυνατά και αδύνατα σημεία για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη στη Ρόδο

Όσον αφορά αφενός στα δυνατά σημεία για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη του νησιού συμπεριλαμβάνονται ο πολιτισμός, η θάλασσα και ο ήλιος, οι καιρικές συνθήκες, η ανάπτυξη γάμων με επισκέπτες του νησιού και η συχνότητα ανταποκρίσεων στις μεταφορές. Στα αδύνατα σημεία τουριστικής ανέλιξης αφετέρου εμπερικλείονται η απουσία εμπορικών δραστηριοτήτων, η έλλειψη υποδομών και καθαριότητας, η ανικανότητα των τοπικών παραγόντων και η υφιστάμενη κατάσταση των μεταφορικών μέσων, τα οποία χρειάζονται ανανέωση.

Θετικά και αρνητικά στοιχεία για την ανάπτυξη του νησιού

Στα θετικά στοιχεία που δύνανται να συνδράμουν καθοριστικά στην ανάπτυξη του νησιού περιλαμβάνονται οι υπάρχουσες δομές, η διαφήμιση από τους επισκέπτες, η επαφή με τους ντόπιους, το φυσικό περιβάλλον με το συνδυασμό της θάλασσας, του ήλιου και των ορεινών όγκων. Αντίθετα, στα αρνητικά εντάσσονται η απουσία επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των ντόπιων και των τοπικών αρχών, η αδιαφορία για το περιβάλλον και η μόλυνσή του, το κακό οδικό δίκτυο και η έλλειψη νερού, αλλά κυρίως η αλαζονική νοοτροπία των κατοίκων.

Κεφάλαιο 8^ο

Συζήτηση- Συμπεράσματα

Στο παρόν κεφάλαιο εγγράφονται τα συμπεράσματα που προκύπτουν από την θεωρητική προσέγγιση της τουριστικής ανάπτυξης της Ρόδου, καθώς και από ανάλυση των

ερωτηματολογίων και καταγράφονται κάποιες προτάσεις για περαιτέρω έρευνα όσον αφορά στην εφαρμογή του εναλλακτικού τουρισμού στη Ρόδο για την ανάπτυξή του.

8.1 Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα είχε ως απότοκο κάποια σημαντικά συμπεράσματα. Ο τουρισμός συνθέτει μια σημαίνουσα δραστηριότητα που εκτυλίσσεται από τις απαρχές της ανθρωπότητας. Η κυριότερη μορφή του στη σύγχρονη εποχή αφορά στο μαζικό τουρισμό, ο οποίος άπτεται με περιοχές και κυρίως δράσεις γνωστές και κοινότοπες που διαμορφώνει συγκεκριμένες τουριστικές περιόδους και το φαινόμενο της εποχικότητας με τους χειμερινούς μήνες να παραμένουν δίχως επισκέπτες. Παρόλο που αυτή η μέθοδος τουρισμού συνάδει με την οικονομική ανάπτυξη, εντούτοις είναι συνυφασμένη και με την ανεργία για μια μεγάλη χρονική περίοδο σε ετήσια βάση.

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του ερωτηματολογίου, η πλειοψηφία των επισκεπτών ταξιδεύει με την οικογένεια για λόγους αναψυχής ή με συνεργάτες για επαγγελματικές υποθέσεις. Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες δόθηκε έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως διαφαίνεται από την ανάγκη των ανθρώπων να έρθουν σε επαφή με τον πολιτισμό, τη θρησκευτική παράδοση και αρχιτεκτονική, τη γαστρονομία, τα ήθη και τα έθιμα κάθε περιοχής.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι ερωτηθέντες δεν είναι εξοικειωμένοι με την ευρεία έννοια του όρου «εναλλακτικός τουρισμός» και τη συνάδουν με συγκεκριμένες δραστηριότητες, ενώ η πλειοψηφία θεωρεί πως είναι εφικτή και εφαρμόσιμη μορφή αναφορικά με την περιοχή της Ρόδου. Αν και οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού είναι δυνατό να επηρεάσουν αρνητικά την τοπική ταυτότητα, τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις, γίνεται αντιληπτό ότι θα συνδράμει ενισχυτικά τόσο στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, όσο και στην αναβάθμιση των υπηρεσιών και στην ανάδειξη της τοπικής παραγωγής και των αναξιοποίητων πόρων, υπερβαίνοντας το δίπτυχο ήλιος- θάλασσα. Έτσι, είναι δυνατή η προώθηση και ανάδειξη του οικοτουρισμού, του θρησκευτικού και γαστρονομικού τουρισμού, του συνεδριακού και αθλητικού τουρισμού, του ιαματικού και των διακοπών υγείας και ευεξίας, αλλά και ποικίλων άλλων διαμορφωμένων στις εξατομικευμένες ανάγκες κάθε περιηγητή. Αναγκαία σε αυτό το εγχείρημα θεωρείται η αρωγή τόσο των κρατικών και τοπικών αρχών, όσο και η συμβολή των εμπλεκόμενων με το τουριστικό προϊόν για την αναβάθμιση των υποδομών και της καθαριότητας, την προστασία του περιβάλλοντος και την αλλαγή της νοοτροπίας των απασχολουμένων στον τουρισμό.

8.2 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Μολονότι η Ρόδος έχει αναπτυχθεί τουριστικά εδώ και πολλές δεκαετίες, ο τουρισμός στη σημερινή εποχή απαρτίζει την κύρια επιχειρηματική της βιομηχανία που συντελεί τόσο στην οικονομική μεγέθυνση της τοπικής, αλλά και της εθνικής ανέλιξης, όσο και στη μείωση της ανεργίας με τη δημιουργία συνεχώς νέων θέσεων εργασίας εξαιτίας της συνεχούς διαμόρφωσης των υποδομών. Κατά συνέπεια, ο τουρισμός συνθέτει ηγετικό ρόλο στην οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη και είναι αναγκαίο να υλοποιηθούν επιπρόσθετες έρευνες για το σχεδιασμό και τη χάραξη πολιτικής ευνοϊκής για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη με γνώμονα τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού τόσο από τους ιθύνοντες του τουρισμού όσο και από τους κρατικούς και τοπικούς φορείς για την προώθηση του αειφόρου και βιώσιμου τουρισμού σε ετήσια βάση.

Επιπλέον, αξιόλογη θα ήταν μια ανάλυση των κινήτρων των επισκεπτών για ταξίδια σε περιόδους που η τουριστική κίνηση είναι χαμηλή προκειμένου οι αρμόδιοι να διαμορφώσουν προγράμματα προσέλκυσης τουριστών.

Τέλος, σημαίνουν κίνητρο για την περαιτέρω προώθηση της εφαρμογής των εναλλακτικών μορφών τουρισμού θα αποτελούσε μια μελέτη χρηματοδότησης τοπικών επιχειρήσεων από τους κρατικούς φορείς με απότοκο την αναβάθμιση των υπηρεσιών τους και τη διατήρηση της ανεργίας σε χαμηλά επίπεδα.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αλεξανδρής, Κ. (2017). «Η συνεισφορά αθλητικών διοργανώσεων μικρής κλίμακας στην τοπική τουριστική ανάπτυξη». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. (επιμ.), *Τουρισμός, τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 19-28.

Αυγερινού-Κολώνια, Σ. (2017). «Πολιτιστικός και δημιουργικός τουρισμός: Μία παράμετρος παραγωγικής αναζωογόνησης και αναβίωσης των ιστορικών κέντρων των πόλεων». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. (επιμ.), *Τουρισμός τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. Αθήνα: Παπαζήσης, σελ 163-170.

Βαγιονής, Ν. & Καφούρος, Β., (2007). *Τουριστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα και στην Μεσόγειο*. Αθήνα: Εκδόσεις ΚΕΠΕ

Γκρίμπα, Ε. (2017). «Επαγγελματικός τουρισμός: Μια διαφορετική τουριστική προσέγγιση». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. (επιμ.), *Τουρισμός τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 359-373.

Ζόρμπας, Κ. (1993). *Εκκλησία και τουρισμός*. Κατερίνη: Τέρτιος.

Ηγουμενάκης, Ν. & Κραβαρίτης, Κ.Ν. (2004). *Τουρισμός βασικές έννοιες*. Αθήνα: Interbooks.

Ηγουμενάκης, Ν., (2000). *Τουρισμός και ανάπτυξη*. Αθήνα: Interbooks.

Ηγουμενάκης, Ν., 2007. *Τουρισμός και οικονομία*. Αθήνα: Σταμούλης.

Ηγουμενάκης, Ν., Κραβαρίτης, Κ.Ν. & Λύτρας, Π. (1999). *Εισαγωγή στον τουρισμό*. Αθήνα: Interbooks.

Ιακωβίδου, Ο. (2017). «Εκτίμηση προβλέψεων για το μέλλον του αγροτικού τουρισμού στην Ελλάδα». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. (επιμ.), *Τουρισμός τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 415-421.

Καλπίδης, Χ. (2014). *Γαστρονομικός Τουρισμός. Μία συνολική θεώρηση στη σύνδεση γαστρονομίας και τουρισμού*. Αθήνα: CaptainBook.gr

Καρακώστα, Λ. (2010). *Ντουμπρόβνικ. Το μαργαριτάρι της Μεσογείου*. Ανακτήθηκε στις 15/1/22 από το δικτυακό τόπο <https://www.clickatlife.gr/taksidi/story/453>, σ. 1-4.

Κυλιπίρης, Φ. (2009). *Αειφόρος τουριστική ανάπτυξη. Εμπειρικές προσεγγίσεις*. Κιλκίς: Δίσιγμα.

Κλάδου, Σ. (2017). «Brand equity προορισμού και πολιτιστικός τουρισμός». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. (επιμ.), *Τουρισμός τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. (σελ. 489-494). Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 489-494.

Λεκάκου, Μ. (2017). «Μελετώντας τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της κρουαζιέρας στους ελληνικούς προορισμούς». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας, Π. (επιμ.), *Τουρισμός τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 285-312.

Λογοθέτης, Μ. (2013). *Η οικονομία της Δωδεκανήσου κατά τα έτη 1990-2010. Εξελίξεις και προοπτικές*. Αθήνα: Τούμπης Α.Ε.

Παπαβασιλείου, Β. (2015). *Αειφόρος ανάπτυξη και εκπαίδευση: Το πολυδιάστατο μιας σχέσης*. Αθήνα: Διάδραση

Παρταλίδου, Μ. (2017). «Τουρισμός και «αγροτικό ιδεώδες»: Μύθος ή πραγματικότητα; Πρότυπα ποιότητας και αξίες γύρω από τον αγροτικό τουρισμό». Στο Τσάρτας, Π. & Λύτρας,

Π. (επιμ.) *Τουρισμός τουριστική Ανάπτυξη. Συμβουλές Ελλήνων Επιστημόνων*. Αθήνα: Παπαζήσης, σελ. 423-429.

Σπαθή, Σ. (2000). *Ο Ιαματικός Τουρισμός και η Ανάπτυξη του Τουρισμού Υγείας στην Ελλάδα*. Αθήνα: Κ.Ε.Π.Ε..

Φαρμάκη, Α. (2017). *Τουρισμός και Κοινωνία*. Αθήνα: Ιων.

Ξενόγλωσση- Μεταφρασμένη

Bramwell, B. (2007) “Complexity, interdisciplinarity and growth management: the case of Maltese resort tourism”, in: S. Agarwal and W. Shaw (Eds) *Managing Coastal Tourism Resorts: A Global Perspective*, pp. 73–89 (Clevedon: Channel View).

Buckley, R. (2009). *Ecotourism – principles and practices*. Cambridge: Cambridge University Press.

Chapman, A. and Speake, J. (2010) Regeneration in a mass-tourism resort: the changing fortunes of Bugibba, Malta, *Tourism Management*, 32(3), pp. 482– 491.

Dehoorne, O., Christelle M. (2010) “Le tourisme communautaire: de la théorie à l’expérimentation. Des enseignements antillais”. In: JeanMarie Breton, ed. 2010. *Patrimoine, tourisme, environnement et développement durable (Europe – Afrique – Caraïbe – Amériques – Asie – Océanie)*. Éditions Karthala.

Delisle, M.-A., Louis J. (2007). *Un autre tourisme est-il possible? : éthique, acteurs, concepts, contraintes, bonne pratique, ressources*. Québec: Presses de l’Université du Québec.

Holden, A. (2008). *Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Humphrey, A. (2005) *SWOT Analysis for Management Consulting*. SRI Alumni Newsletter. SRI International, United States.

Katircioglu, S. T. (2009). “Testing the tourism- led growth hypothesis: The case of Malta”. In *Acta Oeconomica*, 59, 3, pp. 331-343.

Matecic, I. (2019). “Izvnještaj s okruglog stola hrvatski turizam – izazovi za budućnost - report on the round table croatian tourism – challenges for the future”, in *Acta Turistica*, 31, 1, pp. 95-102.

Papoutsi, M. (2020). *Ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε μικρές τουριστικές πόλεις εν μέσω της πανδημίας Covid-19*. Ανακτήθηκε στις 8/1/22 από το δικτυακό τόπο <https://www.citybranding.gr/>, σ. 1-5.

Richards, J. (1996). *Cultural Tourism in Europe*. CAB International, Wallingford, pp. 90-9.

Διαδικτυακές Πηγές

http://odysseus.culture.gr/h/3/gh351.jsp?obj_id=2394

<https://1001beach.com/el/europe/greece/rhodes/theologos>.

https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/05/21-12_South_Aegean-2.pdf

https://insete.gr/wp-content/uploads/2021/12/21-12_Megatrends.pdf

<https://kallitheasprings.com/el/>

<https://www.expoaus.org/gr/%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%85%CE%BC%CF%80%CF%81%CE%BF%CE%B2%CE%BD%CE%B9%CE%BA-uso2>

<https://www.gnoristetinellada.gr/odoiporika/nisia-aigaiou-pelagous/375-odoiporiko-rodos-ena-nisi-gemato-aksiotheata>

<https://www.iefimerida.gr/travel/rodos-48-ores-mesaioniki-poli-paralies-axiotheata>

<https://www.penna.gr/bizarre/6731-to-elafi-symvolo-tis-rodou>

<https://www.rho-airport.gr/el/rho/air-traffic-statistics>

<https://www.rhodes.gr/touristikos-odigos/>

<https://www.travelstyle.gr/epta-phges-ths-rodou-to-tounel-pou-odhgei-tous-episkeptes/>

<https://www.unlimited-adrenaline.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο πραγματοποιείται στα πλαίσια της μεταπτυχιακής εργασίας. Σκοπός είναι η διερεύνηση της δυνατότητας περαιτέρω ανάπτυξης στην περιφερειακή ενότητα Ρόδου και η περιγραφή της υπάρχουσας κατάστασης.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι απαντήσεις αυστηρά εμπιστευτικές

1. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Παρακαλώ Δηλώστε:

Φύλο:

Ηλικία:

Τόπος κατοικίας:

Οικογενειακή κατάσταση:

Άγαμος

Άγαμος με παιδιά

Έγγαμος/ζω με σύντροφο

Έγγαμος με παιδιά

Επίπεδο Εκπαίδευσης

Πρωτοβάθμια

Δευτεροβάθμια

Τριτοβάθμια

Μεταπτυχιακό

Άλλο:

Επαγγελματική Κατάσταση:

Υπάλληλος

Ελεύθερος Επαγγελματίας

Άνεργος

Συνταξιούχος

Άλλο, προσδιορίστε:

Οικογενειακό εισόδημα (Ετήσιο):

< 25.000 €

25.001 – 50.000 €

50.001 – 75.000 €

75.001 – 100.000 €

> 100.000 €

Ταξιδεύετε: Μόνος/η Με οικογένεια Με φίλους Με συνεργάτες

2. Η ΓΝΩΜΗ ΣΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

i. Γιατί πιστεύετε ότι οι τουρίστες έρχονται στη Ρόδο;

Ήλιος και Θάλασσα

Αναψυχή

Κουλτούρα

Φύση

Επίσκεψη σε φίλους και οικογένεια

Όλα

Άλλο, προσδιορίστε:

- ii. **Πόσο εύκολα πιστεύετε ότι η τουριστική ανάπτυξη της περιοχής επηρεάζει την απόφαση των τουριστών να την επισκεφτούν;**

1 Καθόλου
2 Λίγο
3 Μέτρια
4 Πολύ
5 Εξαιρετικά

- iii. **Ποια πολιτιστικά στοιχεία της περιοχής πιστεύετε ότι ελκύουν περισσότερο τουρίστες;**

Τέχνη/Λογοτεχνία
Έθιμα/παραδόσεις
Φαγητό/Τοπικά Προϊόντα
Θρησκεία & θρησκευτική αρχιτεκτονική
Ιστορία του τόπου/αρχιτεκτονική
Εθνο-συμβολικές πόλεις π.χ. Παλιά Πόλη, Λίνδος κ.λ.π.
Αθλητισμός
Χώροι Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Ιαματικά Λουτρά
Άλλο, προσδιορίστε:

- iv. **Είστε εξοικειωμένοι με τον όρο εναλλακτικός τουρισμός;**

ΝΑΙ
ΟΧΙ
Άλλο, προσδιορίστε:

- v. **Ποια από τις παρακάτω κατηγορίες προσεγγίζει την δικιά σας κατανόηση του όρου;**

Ευρεία Προσέγγιση: Ευρύτερη μορφή που συμπεκνώνει τις διάφορες μορφές πολιτισμών (εκδηλώσεις σε χώρους πολιτιστικής κληρονομιάς, θρησκεία, φαγητό, τοπία, παραδόσεις)

Στενή προσέγγιση: Εστιάζει σε γεγονότα πολιτισμικής κληρονομιάς, χώρους κτλ
Άλλο, προσδιορίστε:

- vi. **Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις;**

ΝΑΙ
ΟΧΙ

- vii. **Αν απαντήσατε ΝΑΙ στην ερώτηση "Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις;" σε τι επίπεδο;**

Οικονομικά
Πολιτιστικά
Κοινωνικά
Η ταυτότητα θα τροποποιηθεί
Απώλεια του παραδοσιακού στοιχείου
Όλα
Άλλο, προσδιορίστε:

viii. Αν απαντήσατε ΟΧΙ στην ερώτηση "Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις;" σε τι επίπεδο;

Οικονομικό όφελος
Πολιτιστικό όφελος
Κοινωνικό όφελος
Δημιουργώντας ισχυρότερη ταυτότητα
Όλα
Άλλο, προσδιορίστε:

ix. Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να αναπτυχθεί στη Ρόδο;

Απαντήστε ΝΑΙ η ΟΧΙ και αν ΟΧΙ γιατί;

x. Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός θα συμβάλει σε μια περαιτέρω ανάπτυξη της περιοχής;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

xi. Αν απαντήσατε ΝΑΙ στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός θα βοηθήσει στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής» σε ποιο επίπεδο;

Οικονομικά
Πολιτιστικά
Κοινωνικά
Όλα τα παραπάνω
Άλλο, προσδιορίστε:

xii. Αν απαντήσατε ΟΧΙ στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι ο εναλλακτικός τουρισμός θα βοηθήσει στην ευρύτερη ανάπτυξη της περιοχής» σε ποιες μορφές;

Η ταυτότητα θα τροποποιηθεί
Απώλεια Παραδοσιακού στοιχείου
Και τα δύο
Άλλο, διευκρινίστε:

xiii. Πιστεύετε ότι οι τοπικές αρχές έπρεπε να επενδύσουν στην περιοχή του εναλλακτικού τουρισμού;

Απαντήστε ΝΑΙ ή ΟΧΙ και στην περίπτωση του ΟΧΙ αιτιολογήστε την απάντησή σας

.....
.....

xiv. Πιστεύετε ότι έχουν επενδύσει αρκετά;

Επαρκώς
Μέτρια
Καθόλου

- xv. Ποιος θα λέγατε ότι είναι ο πιο υπεύθυνος για την ανάπτυξη του τουρισμού στη Ρόδο; (Με σειρά προτεραιότητας, όπου: 1- Λιγότερο υπεύθυνος, 5- Ο πιο υπεύθυνος)

Κράτος- Τοπικές Αρχές- Κάτοικοι- Ταξιδιωτικοί Πράκτορες- Άλλο (προσδιορίστε)

1
2
3
4
5

- xvi. Ποιές μορφές τουρισμού πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν καλύτερα στην περιοχή;

Μαζικός Τουρισμός
Εναλλακτικός Τουρισμός
Κρουαζιέρες- Επίσκεψη με ιδιωτικά πλοία
Όλα τα παραπάνω
Άλλο, προσδιορίστε:

- xvii. Ποιες μορφές εναλλακτικού τουρισμού πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να λειτουργήσουν καλύτερα στην περιοχή;

Θρησκευτικός
Αθλητικός
Οικοτουρισμός
Θεραπευτικός
Αγροτουρισμός
Γαστρονομικός
Πολιτιστικός
Συνεδριακός
Θαλάσσιος
Μαθητικός
Όλα
Άλλο, προσδιορίστε:

- xviii. Τι νομίζετε ότι θα έπρεπε να αλλάξει ή να βελτιωθεί; Τοποθετήστε τα με σειρά προτεραιότητας. (Με το 1 να είναι λιγότερο σημαντικό και το 5 το πιο σημαντικό)

Υποδομή
Πρόωθηση/Διαφήμιση τοπικής κουλτούρας
Πολιτιστικά Αξιοθέατα (ώρες λειτουργίας, αισθητική, τεχνολογία κτλ)
Διάδραση, εκδηλώσεις, δραστηριότητες
Σπόνσορες, παροχή βοήθειας
Δημιουργία ισχυρής ταυτότητας
Υποδομή
Άλλο, προσδιορίστε:

- xix. Με ποιες δραστηριότητες θεωρείτε πως ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να «αγαπήσει» τον τόπο και να γίνει «τακτικός επισκέπτης» και «πρεσβευτής» της Ρόδου στο εξωτερικό;

Δοκιμάζοντας φαγητό
Επισκεπτόμενος μέρη πολιτισμικής κληρονομιάς
Παίρνοντας μέρος σε πολιτιστικές εκδηλώσεις
Εξερευνώντας τη φύση
Αλληλεπιδρώντας με ντόπιους
Άλλο, διευκρινίστε:

xx. Συμπληρώστε τα ερωτήματα σύντομα:

Τι θεωρείτε ως δυνατό σημείο για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στη Ρόδο;	
Τι θεωρείτε ως αδύνατο σημείο για την περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στη Ρόδο;	
Τι πιστεύετε ότι μπορεί να επηρεάσει θετικά την ανάπτυξη του τουρισμού στη Ρόδο;	
Τι πιστεύετε ότι μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ανάπτυξη του τουρισμού στη Ρόδο;	

Σας ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας